

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOO
INSENERITEADUSKOND
Kuressaare kolledž

Liina Pähk

**ERAKOOLI JÄTKUSUUTLIKU TOIMIMISE
VÕIMALUSTEST KRIISIDE TINGIMUSTES 2020-2023 GAIA
KOOLI NÄITEL**

Lõputöö

Õppekava „Ettevõtlus ja elamusmajandus“

Juhendaja: Paavo Kuuseok, MBA

Kuressaare 2023

Deklareerin, et olen koostanud lõputöö iseseisvalt ja olen viidanud kõikidele töö koostamisel kasutatud teiste autorite töödele, olulistele seisukohtadele ja andmetele, ning ei ole esitanud sama tööd varasemalt ainepunktide saamiseks. Töö pikkuseks on 10463 sõna sissejuhatuses kuni kokkuvõtte lõpuni.

Liina Pähk

(allkiri, kuupäev)

Üliõpilase kood: 207602SDVR

Üliõpilase e-posti aadress: lipahk@taltech.ee

Juhendaja: Paavo Kuuseok, MBA:

Töö vastab kehtivatele nõuetele

.....

(allkiri, kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees:

Lubatud kaitsmisele

.....

(nimi, allkiri, kuupäev)

SISUKORD

LÜHIKOKKUVÕTE	4
SISSEJUHATUS	5
1. ERAKOOLI JÄTKUSUUTLIKKU TOIMIMIST MÕJUTAVAD TEGURID KRIISIDE TINGIMUSTES	7
1.1 Erakoole mõjutav ettevõtluskeskkond	7
1.2 Erakoole mõjutavad kriisid Eestis vaadeldaval perioodil	10
1.3 Erakool kui majandusüksus ja alternatiiv munitsipaalkoolile	13
2. ÜLEVAADE VAADELDAVAST ORGANISATSIOONIST JA UURIMUSEL KASUTATAV METOODIKA.....	16
2.1 Gaia Kooli ülevaade ja Gaia haridus	16
2.2 Uuringu läbiviimine ja kasutatav meetoodika	22
3. TULEMUSED JA JÄRELDUSED	25
3.1 Erakooli mõjutavad makrokeskkonna tegurid ja PEST analüüs	25
3.3 Gaia Kooli SWOT analüüs	37
3.4 Järeldused ja soovitused.....	40
KOKKUVÕTE	44
SUMMARY	46
KASUTATUD ALLIKATE LOETELU.....	48
LISAD	52
Lisa 1. Küsitlus	52
Lisa 2. Süvaintervjuu.....	57
Lisa 3. Lihtlitsents.....	59

LÜHIKOKKUVÕTE

Eestis on palju erakoole, mille populaarsus üha suureneb ja suureneb ka lapsevanemate teadlikkus oma lapsele sobivaima kooli valimisel. Antud uurimistöo eesmärgiks teada saada, kuidas kriiside periood ja muutunud majanduskeskkond erakooli toimimist mõjutanud on. Veel uuritakse kuidas on erakooli võimalik jätkusuutlikult majandada ja kuidas on võimalik õpilaste arvu soovitud piirides hoida. Uuritav organisatsioon selles uurimistöös on koduõppesõbralik Gaia Kool.

Lõputöö tegemisel kasutatakse kvantitatiivset uuringut ehk küsitlust. Küsitlust levitatakse Gaia Kooli lapsevanemate seas. Selle küsitluse eesmärk on teada saada Gaia Kooli lapsevanemate vaadet ja arvamust kooli hetkeseisule. Tulemuste analüüsimisel kasutatakse erinevaid statistilisi meetodeid. Veel viiakse läbi kvalitatiivne uuring ehk süvaintervjuu, mis tehakse Gaia Kooli nõukogu esimehega. Veel tuuakse välja millised makrokeskkonna tegurid erakooli tegevust mõjutada võivad. Uuritakse muutunud majanduskeskkonna ja kriiside mõju koolile ning tehakse PEST analüüs, et hinnata tegureid, mis võivad organisatsiooni tulemuslikkust mõjutada. Küsitluse, süvaintervjuu ja PEST analüüsi põhjal tehakse Gaia Kooli SWOT analüüs. Andmete töötlemisel kasutatakse kirjeldava statistika meetodeid.

Lõputöö on 59 lehekülge pikk, siin on 3 peatükki, töös on kasutatud 5 tabelit ja 4 joonist ning lisas on küsitluse ja süvaintervjuu küsimused.

Võtmesõnad: erakool, koduõpe, majanduskeskkond, kriisid, jätkusuutlikkus.

SISSEJUHATUS

Aina rohkemad lapsevanemaid on koolivalikul teadlikumad ja valivamad. Olukorra haridusmaastikul muutis aga segasemaks koroonaviirus, mis 2020 aasta veebruari lõpus Eestisse jõudis. Algas tervishoiukriis, millega seoses kehtis 12. märtsist kuni 17. maini aastal 2020 Eestis eriolukord ja koolides kehtestati distantsope, nii et füüsiline koolikeskkond oli üle Eesti suletud ja õppetöö toimus läbi veebiplatvormide. Enamusele oli see täiesti uudne olukord ja kõigile nii õppimine ei sobi kuid just siis avastasid paljud, et selline rohkem enesejuhitud õppimine ongi sobilikum. Osadel õpilastel, võrreldes tavaõppega, tulemused paranesid, sest nad said rahulikult õppimisele süveneda ja ei olnud enam segavaid tegureid. Koroonaviirusega tulnud tingimused muutsid olukorda haridusmaastikul, kuna nii koolid kui ka lapsevanemad olid sunnitud läbi mõtlema hariduskeskkonda puudutavaid küsimusi. Lisaks tervishoiukriisile on praegu käimas veel julgeolekukriis, mis sai alguse 24-ndal veebruaril 2022, kui toimus Venemaa sõjaline sissetung Ukrainasse ja kus on siiani sõda. Samuti on jätkuvalt majanduskriis, mis algas 2022-nda aasta märtsis, kui siis Suessi kanalisse kinni jäi kinni konteinerlaev *Ever Given*. Nende kriisidega on alanud aeg, mil vanad meetodid enam ei toimi ja inimesed on sunnitud jõudma lahendusteni, millele varasemalt mõeldud ei ole.

Lõputöö eesmärk on uurida erakoolide jätkusuutliku toimimise võimalusi oma ettevõtlusvormis vaadeldaval perioodil. Uuritakse kriiside ja ettevõtluskeskkonna muutuste mõju põhjustele, miks lapsevanemad just erakooli kasuks otsustavad. Seda tehakse Gaia Kooli näitel. Nende eesmärkide saavutamiseks on püstitatud järgnevad uurimisülesanded:

- teoreetiliste ja avalike allikatega tutvumine, et jõuda oma eesmärkide saavutamiseni;
- uurida kriiside ja muutunud majanduskeskkonna mõjusid Gaia Kooli toimimisele;
- sellise haridusvormi jätkusuutliku majandamise võimaluste uurimine.

Selles lõputöös tehakse ankeetküsitlus Gaia Kooli lapsevanematega ja süvaintervjuu kooli nõukogu esimehega. Poliitilistest, majanduslikest, sotsiaalsetest ja tehnoloogilistest näitajatest tehakse PEST analüüs. Saadud tulemuste põhjal tehakse SWOT analüüs.

Antud lõputöö koosneb kolmest suurest peatükist. Esimeses peatükis kirjeldatakse ettevõtluskeskkonda, kriiside mõju erakoolidele ning kirjeldatakse erakooli kui

ettevõtlusvormi. Selle lõputöö teises peatükis antakse ülevaade üldhariduse võimalustest Eestis ja siis keskendutakse Tallinnas asuvale erakoolile – Gaia Koolile. Antakse ülevaade Gaia Koolist ja tema kohast haridusmaastikul. Selles peatükis kirjeldatakse veel uuringu läbiviimist ja selleks kasutatavat meetodikat.

Viimases peatükis tehakse ettevõtluskeskkonna uurimiseks PEST analüüs. Uuritakse süvaintervjuu kaudu põhjuseid, miks lapsevanemad oma lapsed just sellesse kooli panevad. Analüüsitakse lapsevanemate hulgas läbi viidud küsitluse tulemusi. Saadud tulemuste põhjal tehakse Gaia Koolile SWOT analüüs. Saadud informatsioonile tuginedes tehakse järeldusi ja soovitusi.

1. ERAKOOLI JÄTKUSUUTLIKKU TOIMIMIST MÕJUTAVAD TEGURID KRIISIDE TINGIMUSTES

Koroonaviiruse Eestisse levimisega 2020. aasta alguses, algas periood, millega on kaasnenud mitmed ootamatud olukorrad ja kriisid, mille ärahoidmiseks inimesed ise väga midagi ette võtta ei ole saanud. Cambridge Dictionary järgi on kriis suurte erimeelsuste, segaduste või kannatuste aeg või ka raske ja ohtlik aeg (Cambridge Dictionary, 2023). Aset leidnud kriisid on tekitanud pöördumatuid muutusi erinevates eluvaldkondades, sealhulgas haridusmaastikul. Lisaks koroonaviirusest alguse saanud tervishoiukriis kestab praegu ka julgeolekukriis, mis sai alguse 24.02.2022, kui Venemaa Ukrainat ründas ja seal sõda algas. Samuti kestab majanduskriis, mille juured on 2021. aasta märtsis, mil konteinerlaev *Ever Given* Suessi kanalisse kinni jäi ja seetõttu pidid veel ootama sajad teised konteinerlaevad, kus oli miljardite dollarite väärtuses kaupu (Port Economics, 2021).

1.1 Erakoole mõjutav ettevõtluskeskkond

Järgnevalt kirjeldatakse tegureid, mis majanduskeskkonda mõjutavad. Majandus on olemas selleks, et toetada ühiskonda ja tõsta inimeste heaolu, see on selline süsteem ühiskonnas, kus piiratud ressursse, nagu maa, tööjõud ja kapital kasutatakse jätkusuutlikult ja õiglaselt (Econation, 2023). Majanduskeskkonna mõjutegurid on valdkond, mis on töös uuritavale, jätkusuutlikku haridust toetavale Gaia Koolile pikemas perspektiivis toimimiseks oluline.

Käesolevas lõputöös tehakse ettevõtluskeskkonna hindamiseks **PEST analüüs**. Selle analüüsimudeliga hinnatakse kõiki peamisi tegureid, mis organisatsiooni tegevuse tulemuslikkust mõjutavad – nii otseselt kui ka kaudselt. Analüüsi eesmärgiks on see, et oleks võimalik välja töötada strateegiad, millega saaks probleeme lahendada ja nii juba parema turupositsiooni saavutada (Perera, 2017). Antud analüüsi eesmärgiks on hinnata, makrokeskkonna mõjusid organisatsioonile. Analüüsitakse seda, millised on väliskeskkonna mõjud ettevõtte tegevusele. PEST-analüüsi komponendid on (Alas, 2005):

- poliitilised (inglise keeles *political-legal*) – maksupoliitika, keskkonnakaitse, seadusandlus – mis on seadustega lubatud ja mis mitte, riiklikud toetused ja soodustused. Poliitilised komponendid viitavad just sellele, millist laiemat mõju

valitsus ärikeskkonnale avaldab. Erinevad, juba olemasolevad või alles tulevad maksud ja õigusaktid võivad ärikeskkonda päris palju mõjutada;

- majanduslikud (inglise keeles *economical*) – üldine sissetulekutase, töötasude määrad, tööhõive, inflatsioon, hinnatase, SKT. Majanduse kohapealt on PEST analüüs valdavalt makromajandusele suunatud. Makromajanduse näitajad ei pruugi kindlat organisatsiooni otseselt mõjutada, kuid sellegipoolest saab mõjutatud kliima, kus organisatsioon tegutseb;
- sotsiaal-kultuurilised (inglise keeles *sociocultural*) – kultuurilised, eetilised ja uskumusi puudutavad veendumused, haridustase, demograafiline olukord. Need punktid võivad rahvusvaheliselt ja ka erinevate piirkondade vahel väga palju erineda;
- tehnoloogilised (inglise keeles *technological*) – kuidas erinevaid tehnoloogilisi meetodeid kasutatakse. Tähtsal kohal on just muutused ja uuendused tehnoloogia valdkonnas, samuti teadusuuringud.

Erakool Eesti ettevõtluskeskkonnas

Selles lõputöös uuritav väikeettevõtte Gaia Kool tegutseb MTÜ Gaia Hariduse Seltsi struktuurüksusena. Mittetulundusühing on selline ettevõtlusvorm, mille eesmärgiks ei tohi olla erinevate majanduslike tegevuste kaudu tulu teenimine. Mittetulundusühingud tegutsevad avalikkuse huvide nimel. Saadavat tulu tohib kasutada ainult ettevõtte eesmärgi silmas pidades, kasumit MTÜ liikmete vahel ei jaotata (Loov Eesti, 2023).

Oma tegevuses lähtub antud uurimustöös käsitletav Gaia Kool põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest ning erakooliseadusest. Gaia Kool kuulub ka väikeettevõtete hulka.

Erinevad organisatsioonid jagunevad vastavalt suurusele nelja kategooriasse ja need on: mikroettevõtted, väikeettevõtted, keskmise suurusega ettevõtted ja suurettevõtted (EAS, 2014).

Tabel 1. Ettevõttekategoriate tingimused

Ettevõtte kategooria	Töötajate arv aastas	Varad kokku	Müügitulu aruandeaastal
Mikroettevõte	<10	<175000 eurot	<50000 eurot
Väikeettevõte	<50	<4000000 eurot	<8000000 eurot
Keskmise suurusega ettevõte	<250	<20000000 eurot	<40000000 eurot
Suurettevõte	>250	<20000000 eurot	<40000000 eurot

Allikas: Autori koostatud, EAS (01.02.2014) ainetel

Tabelis 1 on välja toodud tingimused, millele erinevates ettevõtlikuskategoriates vastama peab. Mikroettevõte on selline ettevõte, mille näitajad vastavad aruandeaasta bilansipäeval kõigile tabelis välja toodud tingimustele. Väikeettevõte on selline ettevõte, mis pole mikroettevõte ja mille näitajatest üks võib aruandeaasta bilansipäeval tingimusi ületada (Mikroettevõte, 2023). Gaia Kool, mida antud uurimustöös käsitletakse, kuulub väikeettevõtete hulka. Väikeettevõtte eelis on kiire reageerimisvõime, mis kriiside tingimustes kasuks tuleb.

Organisatsioonide ja ettevõtete toimetavad majanduskeskkonnas, mis jaguneb mikro- ja makrokeskkondadeks. Käesolevas töös ja PEST analüüsis keskendutakse makrokeskkonna teguritele ja makromajandusele. Makrokeskkonda ja seal toimuvat organisatsiooni ise otseselt muuta ei saa. Makrokeskkonna teemaline informatsioon puudutab rohkem minevikku, aga piisava informatsiooni põhjal on siiski võimalik teha prognoose tulevikuks – seda juhul, kui koguda piisavalt palju sellist informatsiooni, mille põhjal saab teha organisatsioonile järeltusi teha. Olulised on teadmised keskkonna dünaamika kohta, milles organisatsioon parasjagu tegutseb. Täpsemalt selle kohta, kui suur muutuste ulatus on ja kas need on ennustatavad või mitte (Uverskaja & Papp, 2012). **Makromajandus** individuaalseid küsimusi ei puuduta, vaid tegeleb majanduse tervikliku uurimisega. Uurimiseks kasutatakse selliseid näitajaid nagu sisemajanduse koguprodukt (SKP), inflatsioonimäär, töötusemäär, koguhõive, makrobilansi tasakaal jne (Kerem & Randveer, 2004). Makrokeskkonda puudutavad tegurid, mis on otseselt seotud antud töös uuritava erakooliga, on majanduslikud tegurid nagu maksutõhusus ja inflatsioon, samuti täieliku rahandusliku kindluse puudumine. Veel mängivad oma rolli poliitilised ja sotsiaalsed tegurid, nagu näiteks erinevad kriisid, ebastabiilne haridusmaastik ja tööpuudus.

Uurimustöös käsitletav Gaia Kool liigitub sotsiaalsete ettevõtete hulka. Sotsiaalne ettevõtlus tähendab täpsemalt seda, et ettevõtte teenuste (või toodete) eesmärk on maailma paremaks muutmise, soovetakse luua ühiskonda positiivset mõju. Sotsiaalsel ettevõttel on ühiskondlik eesmärk ja see tähendab, et otseselt panustatakse inimeste heaolusse ja nende toimetulekusse ning samuti panustatakse sellesse looduskeskkond ja elukeskkond säiliks soovitud seisukorras (SEV, 2023).

Kriisidel on olnud mõju **tehnoloogilisele arengule**. Nii inimesed kui ka organisatsioonid on olnud sunnitud kiirelt kohanema, samuti on olnud vaja leida täiesti uusi lahendusi. See on kiirendanud tehnoloogia arengut. Koroonaviirusega tulekuga kaasnes väljakutse tehnoloogiaettevõtetele, kuna oli vaja hakata tarkvara arendama. Oluliseks sai see, et tarvilikud andmed oleksid kiiresti kättesaadavad ja et need oleksid ka usaldatavad (Ross, 2021). Haridusmaastikul muutus seoses koroonapandeemiaga E-õpe palju populaarsemaks, kuna koolides kohapeal käia ei saanud ja nii oli võimalik õppetööd distantsilt jätkata. E-õppe plussiks on näiteks see, et õppimisaega saab ise rohkem planeerida ja see on paindlikum, kui varasemalt (Euroopa Kutseõppe Arenduskeskus, 2017).

1.2 Erakoole mõjutavad kriisid Eestis vaadeldaval perioodil

Erinevad kriisid on siin maailmas toimunud aegade algusest peale. Aja jooksul on üle maailma aset leidnud erinevad muudatused, mis on endaga kaasa toonud hävingut, aga on lõpuks avanud tee uutele võimalustele. Ajaloos on välja kujunenud nii, et kriisiolukorraga kaasneb lõpuks ikkagi uue mõistmine ja vanade lahenduste selja taha jätmine ning peamine viga, mis kriisiolukordadega kaasneda võib, on vanade pääseteede tarbetu kaitsmine (Aasmäe, 2008).

Olenevalt valdkonnast, on olemas mitmeid erinevaid kriiside liigitusi. Selleks, et mõista, kuidas kriisiolukorras tegutseda, on vaja teada saada, millise kriisitüübiga tegu on. Esmalt saab kriiside liigid jagada kolmeks: kohene ja vahetu kriis, alles tekkiv kriis ning kestav kriis (Miller Rogers, 2013). Vahetute kriiside alla lähevad näiteks loodusõnnetused ja katastroofid ning sellised hädaolukorrad, mida ei saa ette ennustada. Sel juhul võiks olemas olla plaan või plaanid, kuidas sellises olukorras käituda, kuid vältida neid kriise ei saa. Alles tekkiva kriisi puhul on võimalik neid sündmusi ette näha ja seega neid ära hoida. Näiteks ettevõtluses on

võimalik töötajate arvamuste ja suhtumiste kohta rohkem uurides teada saada, mida oleks vaja muuta või paremaks teha, et töökeskkond parem oleks. Kolmandad, kestvad kriisid on sellised, mis ei lõpe, vaid on olemas pikemat aega ning võivad pidevalt kahju tuua. Ettevõtte puhul võivad näiteks sisemised kriisid pikema aja jooksul mainele suurt kahju tuua veel pikemas perspektiivis.

Kriisid võivad tekkida ka ettevõtluses. Ettevõtluse puhul on kriis selline periood, mis on seotud ootamatult toimunud sündmustega, millel on ettevõttele negatiivne mõju (Hartati, L., Widiyanti, M., Desfritina, Syafarudin, D. & Safkaur, O., 2020). Kriisid, mis mõjutavad kõigi eraisikute elu ja ettevõtteid, on erinevad pandeemiad, teisisõnu **tervishoiukriisid**. Näiteks 2019 alguse saanud COVID-19 pandeemia, mis on palju kannatusi põhjustanud ja mille taltsutamiseks kasutusse võetud abinõud on suurel määral mõjutanud inimeste elatustaset, nende vabadust ja tööd (Euroopa Komisjon, 2020).

Kriisid vaadeldaval perioodil 2020-2023

Praegu on väljutud klassikaliste viiruste ajastust kuid mitte kriiside ajast tervikuna. 2019. aasta detsembris sai alguse koroonaviirus, mille nimeks sai raske respiratoorse sündroomiga koroonaviirus 2 – SARS-CoV-2 (Ciotti, Ciccocci, Terrinoni, Jiang, Wang & Barnardini, 2020). Koroonaviirus levis jõudsalt üle terve maailma. Alguse sai **tervishoiukriis**. 12. märtsil 2020 jõustus seoses koroonaviirusega Eestis eriolukord, mis pidi algselt kehtima kui 1. maini, kuid seda pikendati 17. maini (Riigi Teataja, 2020). Selle eriolukorraga seoses olid Eestis alates esmaspäevast, 16. märtsist suletud kõik koolid, huvikoolid, kutsekoolid ning ülikoolid ja sellest tulenevalt viidi õppetöö üle kodu- ja kaugõppele. 14. detsembrist kuni 10. jaanuaril 2021 olid taas suletud kõik koolid Eestis. Ka 11. märtsist kuni 11. aprillini tulid Eestis taas ranged piirangud ja taaskord pidid kooliõpilased distantsõppele jääma (Vabariigi Valitsus, 2021). Kogu koroonaviirusega seotud suletud-avatud olukord koolides oli uus ja suur väljakutse nii õpetajatele kui ka õpilastele. Koolid pidid hakkama otsima võimalusi, kuidas keerulistes olukordades õppetööd jätkata. Paljude perekondade jaoks oli probleem distantsõppest tulenev suur õppekoormus, samas oli neid, kelle jaoks see probleem ei olnud ja saad hästi hakkama. Muidugi mängis rolli see, et sellistes kriisiolukordades on stressitase ja hirmufoon tavaliselt kõrgemad ja paljudel lastel on raske iseseisvalt nii suures mahus kodutööd teha ning paljud vajavad uuest materjalist aru saamiseks täiskasvanu poolset selgitust ja juhendust (Kesonen, 2020). Samas oli selline olukord paljudele hoopis silmi avav ja paljud vanemad said rohkem aru, milline õppimisevorm nende lastele paremini sobib. Koroonaviiruse tipphetk on

praeguseks möödas ja viirus on taandunud vähemohtlikuks hooajaliseks viiruseks. Kuid viirusekriisiga seoses on palju enamad lapsevanemad oma varasemad arvamused ümber hinnanud ja erinevate haridusvormide kohapealt ollakse avatumad, kui varem.

24. veebruaril 2022, Eesti Vabariigi aastapäeval, ründas Venemaa Ukrainat ja seal käib siiani sõda (Kriis.ee, 2022). Nii jõudis Eestisse ka **julgeolekukriis**, mis suurendab otseselt julgeolekule minevaid kulusid ja **koormab riigieelarvet** ja sellest tulenevalt riigipoolset rahastust koolidele. Tegemist on püsiva kriisiga. Euroopa ja kogu maailma julgeolekut puudutavad erinevad sõjalised tegevused. Näiteks 19. septembril algas Aserbaidžaaani poolt alustatud sõjaline operatsioon Mägi-Karabahhis, kuskohast on praeguseks olnud sunnitud lahkuma üle 100 000 etnilise armeenlase (Euroopa Parlament, 2023). Veel üks sõjaline tegevus sai alguse 07.10.2023, kui terroriorganisatsioon Hamas tegi rünnaku Iisraeli vastu (Kriis.ee, 2023).

Eestis kestab **majanduskriis**, mis koosneb:

- kõrge **inflatsioonitasemest**, mis on üks majanduslanguste põhjustest;
- sõjast põhjustatud **energiakriisist**, mida on põhjustanud odava vene gaasi Euroopasse tarnimise lõpetamine;
- **intresside tõusust**, mis on aset leidnud, et ohjeldada kõrget inflatsioonitaset;
- ja **töötuse määra mõningasest kasvust**.

Inflatsiooni puudutavad prognoosid on 24. veebruaril 2022 alanud Ukraina sõja tõttu väga ebakindlaks muutunud (Euroopa Keskpang, 2023). 2021-nda aasta märtsis, juba ligi aasta enne sõja algust, mõjutas inflatsiooni Suessi kanalisse kinni jäänud konteinerlaev *Ever Given*. Kõnealune laev oli seal kinni nädalaid ja selle tõttu oli seal ootel sadu teisi laevu, mis omakorda põhjustas tarneahelate katkemist, ootel töid ja saamata kasumeid (Port Economics, 2021). Seoses inflatsioonist tulenevate hinnatõusudega väheneb paratamatult inimeste ostujõud ja seetõttu ettevõtete kasumlikkus. Intresside tõusu tulemusel kasvavad kulud ettevõtluses ja laenudega seotud intressid kasvavad ka eraisikutel. Majanduskriisi alla läheb veel töötute arvu kasv, mis on aastaga suurenenud 8500 inimese võrra (Eesti Statistika, 2023). Kogu Euroopas on **energiakriis** ja Euroopa Liidu liikmesriigid tegelevadki sellega, et energiavarustus oleks tagatud ja energiahinnad oleksid mõistlikud (Euroopa Ülemkogu, 2023).

Väga lühikese aja jooksul on Eestis tulnud tegeleda selliste ootamatute ja suuresti kontrollimatute olukordadega. Kriiside aeg on keeruline, aga kriisidel on enamasti ka positiivne

külg ja see tuleks ära tunda ja ära kasutada. Kriisidega avanevad uued võimalused, sellised mida varasemalt ei olnud (Mayers & Holusha, 2021).

1.3 Erakool kui majandusüksus ja alternatiiv munitsipaalkoolile

Kõik lapsed Eestis on koolikohustuslikud alates hetkest, kui nad on käesoleva aasta 1. oktoobriks saanud 7 aastaseks kuni põhihariduse omandamiseni või kuni 17 aastaseks saamiseni (Eesti.ee, 2021). Täpsemalt on põhiharidus ehk 1. kuni 9. klassini ulatuv koolisüsteemi aste praegu kohustuslik üldharidusmiinimum Eestis. Põhikooli jaguneb omakorda kolmeks koolitasemeks: I koolitase (1. kuni 3. klass), II koolitase (4. kuni 6. klass) ja III koolitase (7- kuni 9. klass). Igal õpilasel peab olema võimalik saada kvaliteetne haridus kodulähedasest koolist (Haridusportaal, 2022). Munitsipaalkoolid on kohustatud ilma sisseastumiskatseteta esimesse klassi vastu võtma kõik elukoha järgi kooli määratud lapsed. Aga kooli saab valida lähtudes vanemate soovidest ja eeldustest ning see ei pea olema ilmtingimata kodule kõige lähem haridusastutus. Eestis on suur ja mitmekülgne valik erakoolide seas. Samuti on alates aastast 2008 võimalik olla koduõppel põhikooli ehk siis 9. klassi lõpuni (Künnapuu, 2022).

Erakool on kool, mis kuulub eraomandisse. See võib olla äriregistris olev aktsiaselts, osühing, mittetulundusühing või sihtasutus. Oma tegevustes juhindub erakool seadustest, seaduste alusel paika pandud õigusaktidest ja erakooli pidaja põhikirjast ning konkreetse erakooli põhikirjast. Erakoolile peab olema pandud selline nimi, mis teistest Eesti Vabariigi haridusseaduse alusel Eesti Hariduse Infosüsteemi kantud õppeasustuste nimedest erineb. Samuti ei tohi nimi olla kuidagi eksitav kooli tegevuste ja eesmärkide kohapealt. Erakooli, kui ei ole tegemist huvikooli või kutseõppeasutusega, loetakse alustatuks alates sellest, kui erakooli esimene õppekava on kantud Eesti Hariduse Infosüsteemi. Mis puudutab õppemaksu, siis selle suuruse määrab erakooli pidaja ja õppeaasta jooksu seda enam muuta ei tohi (Riigi Teataja, 2019).

Eesti Vabariigi Põhiseaduses on kirjas, et laste hariduse valikul jääb otsustav sõna vanematele (Eesti Vabariigi Põhiseadus, 1992). Nii, et lapsevanematel on täielik õigus valida oma lapsele kõige parem ja sobilikum pedagoogiline, maailmavaateline, filosoofiline või siis religioosne suund haridusteel. Lapsevanemad on üha rohkem kursis sellega, et neil on õigus oma lapse

haridusasutuse kohapealt otsustada ja koolikohustus ei seo last automaatselt ühegi konkreetse kooliga ning vanem saab ise valida, milline kool on kõige sobilikum ja parem. Erakooli kasuks otsustamine võib ühelt poolt näidata, et vanemad ei ole rahul nende koolidega, mis juba olemas on või koolivõrgu korraldustega laiemalt (Serbak & Valk, 2016)

Eestis on palju erinevaid erakoole ning erakoolide populaarsus ja vanemate teadlikkus ning julgus ise otsustada on üha kasvav. Juba vahemikus 2006 kuni 2016 kahekordistus erakoolide arv Eestis ja õpilaste arv nendes koolides tõusis 2,4 korda (Serbak & Valk, 2016). Põhjused, miks eelistatakse erakoole on erinevad, kuid üha enam otsustatakse just erakoolide kasuks. Erakooli eelistamise põhjusteks võivad olla näiteks see, et seal on klassid väiksemad ja nii on lähenemine õpilastele individuaalsem või hoopis see, et vanemad soovivad, et laps käiks alternatiivpedagoogikat viljelevas või religioosse kallakuga koolis. Mitmekesisus haridusmaastikul on jätkuvas tõusutrendis (Kersna, 2018).

Lisaks tavaõppe vormile on võimalik **koduõpe** ja seda varianti pakuvad erinevad koolid üle Eesti. Koduõppe kasuks otsustades on enamasti parim lahendus kool, mis on koduõppesuunitlusega ja kus on olemas koduõppekoordinaator ja ollaksegi harjunud tegelema koduõppel olevate lastega. Koduõppele võivad avatud olla ja seda võimalust pakkuda mõned kodulähedased üldhariduskoolid. Sel juhul oleks plussiks see, et vajadusel on võimalus osaleda selle kooli mõnedes ainetundides. Oma last võib koduõppes õpetada iga lapsevanem ja selleks ei ole vaja õpetaja kutsetunnistust. Arvestama peab sellega, et esimeses kooliastmes ehk siis 1.-3. klassis käiva lapse vanem peab lapse jaoks pidevalt kohal olema ja teda toetama. Teises kooliastmes on koduõppel olevad lapsed juba iseseisvamad ja tulevad õppetööga suuremas osas ise toime, juhendamist vajatakse vähem ja tekib ise ajaplaneerimise oskus ning üldiselt tugevneb tahe õppimisega ise tegeleda (MTÜ Eesti Koduõppe Keskus, 2022).

Lapsevanemad koduõppe puhul riigilt materiaalselt toetust ei saa, küll eraldatakse koolile iga lapse jaoks raha ja see ei olene sellest kas laps käib koolis ainetundides või on ta koduõppel (MTÜ Eesti Koduõppe Keskus, 2022).

Kui koduõppe kasuks otsustada, siis on valikuspekter juba tunduvalt suurem, kui ainult kodulähedasi koole silmas pidades. MTÜ Eesti Koduõppe Keskuse kodulehel on välja toodud 13 koduõppesuunitlusega kooli, kes on andnud loa MTÜ Eesti Koduõppe Keskuse kaudu enda kohta

märku anda. Nendest 13 koolist, mis sellel kodulehel välja oli toodud, on 10 erakoolid. Tegelikult on koole, kes koduõppesse positiivselt suhtuvad, rohkem.

Koduõpe ei ole kooli mängimine kodustes tingimustes. Koduõpe võib olla midagi palju huvitavam ja loomingulisemat. Lapsed ei õpi hinnete pärast vaid neile on õppimine põnev viis oma aja veetmiseks ning see on suurepärane võimalus lastele näidata, et õppimine toimub kogu elu, et õppimine on maraton, mitte sprint (Künnapuu, 2019).

2. ÜLEVAADE VAADELDAVAST ORGANISATSIOONIST JA UURIMUSEL KASUTATAV METOODIKA

Antud peatükis on lähemalt kirjeldatud vaadeldavat organisatsiooni, milleks on Gaia Kool. Kirjeldatakse Gaia hariduse olemust laiemalt. Selle peatüki teises osas tuuakse välja, millist metoodikat antud uurimisel on kasutatud ja kuidas uuringud on läbi viidud.

2.1 Gaia Kooli ülevaade ja Gaia haridus

Gaia kool on erakool Eestis, mis alustas oma tegevust 2014. aasta septembris. Gaia Kool asub Tallinnas, Kadriorus, aadressil August Weizenbergi tänav 20/1. Gaia Kooli jaguneb nelja kooliastmesse: 1.-3. klass, 4.-6. klass, 7.-9. klass ja alates 2023 sügisest algas gümnaasiumiõpe. Käesoleval õppeaastal toimub gümnaasiumiõpe ainult e-õppena, aga juba järgmisest aastast alates statsionaaris. Sellel kooliaastal on olemas kaks Gaia Kooli koduõppegruppi. Gaia Kool on MTÜ Gaia Hariduse Seltsi struktuurüksus ja kooli juhtorganid on direktor ning kooli nõukogu. Õppeaastal 2023/2024 on põhikooliastmes õppemaks statsionaarõppes 2160€ ja koduõppel 135€ aastas. Kui Gaia Koolis õpib ühest perest kaks last, siis on mõlemal lapsel õppemaksusoodustus 20%. Pere kolmandal lapsel on 50% soodustust ja alates neljandast lapsest on Gaia Koolis õppimine tasuta (Gaia Kool, 2023). Tegemist on väikeettevõttega, milles on 36 töötajat ja Gaia Kool ei ole käibemaksukohustuslane (E-äriregister, 2023).

Gaia Kool alustas oma tegevust aastal 2014. Kooli asutajateks olid kolm inimest, kes said inspiratsiooni aastal 2011 Eestis toimunud Gaia Educationi täiskasvanutele mõeldud koolitusel. Gaia Kooli nimi on pärit Kreeka mütoloogiast, kus Gaia on Maa ja sümboliseerib elujõu lähet ning kool lähtubki oma väärtussüsteemis inimeste ja looduse harmoonilisest koosolust. Gaia Kool on üldhariduskool, mis jälgib Gaia Hariduse põhimõtteid ja kooli visiooniks ongi: terve inimene, terve kogukond, terve maailm (Gaia Kool, 2023).

Gaia Koolis järgitakse üldõpetuse põhimõtteid, täpsemalt on see õppekavas olevate ainete seostamine, mille puhul proovitakse uuesti ühendada lõhestatud maailmapilti (Gaia Kool, 2023). Gaia Koolis on kasutusel õuesõpe ja avastusõpe, õpitakse läbi mängu ja läbi praktiliste tegevuste. Üldõpetus kultiveerib õpilaste mõtlemist, iseseisva töö ja süüvimise oskusi ning arendab fantaasiat ja laiendab huvide ringi. Gaia Koolis on õppeained loodusega ja pärimusega

seotud ning selle ümber ongi õppetöö integreeritud. Õppetöö viiakse läbi aastase rütmi alustel, mille aluseks on loodusrütmid ja rahvuslikud traditsioonid, ning 1.-4. klassini on iga kuu oma teema, mis kõikides ainetes käsitlemist leiab. Igakuise teema keskseks pealiiniks on ühe või mitme projekti teostamine (näiteks ettekannete tegemine, uurimustööde läbiviimine, raamatu kirjutamine vms). Kuu jooksul käsitletav projekt on konkreetset selle kuu teemaga seotud ja toetab antud teema käsitlemist, põimides omavahel üldõppe põhimõtteid ja sidudes omavahel erinevaid aineid (Gaia Kool, 2023).

Erinevate kuude teemadejaotus on (Gaia Kool, 2023):

- september – kodu;
- oktoober – mets;
- november – pärimused;
- detsember – valgus;
- jaanuar – inimene ning tervis;
- veebruar – maailm ning Eesti;
- märts – loomad;
- aprill – vesi;
- mai – maa.

II kooliastmest alates tehakse õpilaste endi eelistuste, soovide ning huvide põhjal tehnoloogia õpperühmad, millesse jagunemisel saavad õpilased ise valida õppeaineks tehnoloogiaõpetuse või kodunduse ning käsitöö. Neisse õpperühmadesse jagunemine ei ole soopõhine ja Gaia Kooli õppekava koostamisel on võimalik II ja III kooliastmes tehnoloogiavaldkonna aineid õpetada ühendatult – nii see aitab kaasa soolise võrdõiguslikkuse edasiarendamisele ning annab tükid ja poiste vajalikke teadmisi ja ka reaalseid oskusi tehnoloogiaõpetuse ning kodunduse ja käsitöö valdkonnas (Gaia Kool, 2023).

Teadmiste omandamiseks õppetöös on tähtsad positiivne õhkkond, vabatahtlikkus ja grupitööd. Õpetajad on rohkem nagu teejuhid, mitte kõigest faktiteadmiste ja ainutõdede edasi andajad ja vajadusel on suurematel õpilastel võimalik väiksemaid õpetada. Õppekavasse on veel integreeritud eneseväljenduse kunsti tunnid. Nendes tundides tehakse tööd erisuguste väljendusvahenditega, seal tegeletakse näiteks mõttelise-, häälelise- ja kehalise liikumise ja

ilmekuse arendamisega ning seal kuuluvad töö juurde igasugu mängud, harjutused ja improvisatsioonid (Gaia Kool, 2023).

Üks Gaia Kooli põhiline õppesuund on loodusõpe ja lisaks loodushariduse ainetundidele on erinevad loodusõppe tegevused integreeritud veel teiste ainetega. Loodusõppel on mitmeid variante, praktilise õppega paralleelselt toimuvad näiteks pikemad matkad, laagrid või õppekäigud, mis leiavad aset projektinädalal. Lisaks sellele leiavad õuesõppe tunnid aset regulaarselt terve kooliaasta ajal, olenemata ilmast – nii toimub õppimine toimub loomulikus keskkonnas, otsese kogemise, tegemise ja enda poolt kogetu teistele vahendamise kaudu. Õuekeskkonnas on võimalik saada vahetud kogemusi ja nii saabki kõik õpikust õpitu kogemuste kaudu täiesti eluliseks, lapsed saavad õppimisega tegeleda loomulikult. Õppeprotsessi jooksul on pidevalt kaastatud erinevad meeleelundid ja nii saab kõik, mis õppeprotsessi jooksul kogetud, omandatud väga mitmekülgelt. Samuti on õuesolek tervislik ja seda nii õpilastele kui ka õpetajatele – värskes õhus viibimine vähendab stressi ja liikumine hoiab ära või vähendab ülekaalulisust. Gaia Kool on liitunud loodusõppe läbiviimist toetava Rohelise Kooli programmiga. See programm on abiks vastutustundlike, keskkonda hoidvate ja seda väärtustavate noorte inimeste arengus. Keskkonda hoidev suhtumine ongi toodud kooli igapäevastesse tegevustesse ja nii on võimalik seda suhtumist plaanipäraselt ja ühtselt kasutada (Gaia Kool, 2023).

Üks väga oluline õppesuund Gaia Koolis on veel pärimuskultuur - see kannabki endas Gaia hariduse printsiipi. Samuti väärtustab pärimuskultuur põlisrahvaste pärandit. Kogu kooliaasta jooksul õpitakse tundma Eesti pärimust ja seda ka praktiseeritakse. Veel vaadeldakse teiste maade pärandeid, ajalugu, ning kultuuri. Pärimuslikul kultuuril on oma kindel rütm. Sellest tulenevalt arvestataksegi kooliaasta rütmi paika panemisel Eesti rahvakalendri tähtpäevi ning Eesti rahvakalendri tähtpäevi. Olulised on ka riiklikud pühad ja tähtpäevad. Erinevate tegevuste puhul tegutsetakse Gaia Koolis looduslikest rütmidest lähtudes ja kui võimalik, võetakse seda arvesse õppetöö organiseerimisel, nii, et rahulikumat tegevused jääksid külmemasse ja pimedamasse talveaega ning aktiivsemad tegevused õues toimuksid valgemaal ja soojemal ajal (Gaia Kool, 2023). Gaia Kooli aastaringi juures on tähtsal kohal maarahva ammune ilmataju.

Gaia Koolis toimub veel ettevõtlusõpe, mille peamised punktid on: enesejuhtimine, erinevate sotsiaalsete olukordade juhtimine, väärtusi loov mõtlemine ning lahenduste leidmine. Need valdkonnad on abiks loovate ja ettevõtlike noorte inimeste arengus. Kuna Gaia Koolile on

oluline laste ettevõtlikkuse arendamine, siis on tähtsad tegevused, mis aitavad arendada julgust tegutseda ja ise oma tööd juhtida. Olulised on algatusvõime, järjepidevus ja enesejuhtimine. Ettevõtlusõpe on seotud teiste õppeainetega ja erinevate projektide läbi viimisega ning luuaksegi tingimused nende oskuste arendamiseks. Ettevõtlusõpe ongi teiste ainetega seotud ja see ei ole eraldi aine (Gaia Kool, 2023).

Et koolilapsed tulevikus tööturul toimetuleks toimub Gaia Koolis digiõpe. Selle sihiks on koolilaste digipädevuste arendamine, et neid ette valmistada infotehnoloogiliste vahendite tundmiseks, et nad oskaksid neid asjakohaselt ja takistusteta kasutada. I ja II kooliastmes toimub digiõpe teiste ainetega seotuna, III kooliastmes ja gümnaasiumis tulevad juurde eraldi digiõppe tunnid (Gaia Kool, 2023).

Hindamine Gaia Koolis toimub kujundava hindamise põhimõtteid järgides. Sellega saab õpilane tagasisidet oma arengu, tulemuste ning ka puudujääkide kohta. I ning II kooliastmes on kujundav hindamine jooksvalt kasutusel Stuudiumi platvormil, selleks et õpilastele tagasisidet anda. Kooliklassides on tagasisideks kasutusel ka tabel. I ja II kooliastmes on tagasiside vormiks „arvestatud/mitte arvestatud“ põhimõte. Niimoodi on koolilastel võimalik oma koolitöid endale sobivas tempos teha, nii õppeperioodi lõpuks oleksid kõik koolitööd tehtud. 4. klassi lõpus lisandub veel saavutatud taseme sümboolne märgistus. Nagu juba juttu on olnud, on Gaia Koolis loodusaine teistesse ainetesse põimitud ja nii tähistavadki tasemeid neli elementi (Gaia Kool, 2023):

- element esimese taseme tähistamiseks on „Maa“ – see on talve ja baastadmiste sümboliks ning selle taseme peavad kõik õpilased saavutama. Aga arvestatakse sellega, et lapsed võivad selle tasemeni jõuda erinevatel aegadel õppeperioodi jooksul;
- element teise taseme tähistamiseks on „Vesi“ – see on kevade, tärgamise ja kasvamise sümbol ning seda taset saavutades näitab õpilane, et on huvitatud aines/ainetes juba sügavamale jõudmisest;
- element kolmanda taseme tähistamiseks on „Tuli“ – see on õitsemise ja suveaja sümboliks ning seda taset saavutades on õpilane küpsuseni jõudnud ja ta oskab ainet/aineid;
- element neljanda taseme tähistamiseks on „Õhk“ – see on sügise ja ka seemnete külvamise sümbol ning sellele tasemele jõudes on õpilane vajalikud oskused

saavutanud ja ta on jõudnud juba kaugemale, kui ainekavas nõutud on. Sel juhul on õpilane piisavalt võimekas, et oma teadmisi teistega jagada.

Neid tasemeid on võimalik üle kanda ka numbrilistesse või tähestikulistesse hindesüsteemidesse.

Gaia Kool on koduõppesõbralik kool ja on MTÜ Eesti Kodõppe Keskuse sõbralike koolide nimistus välja toodud. Kui laps vanemate soovil koduõppel on, siis tegeleb vanem ka koduõppe korraldamise ja rahastamisega ning samuti vastutab vanem selle eest, et laps õpitulemuste saavutamiseni jõuaks. Gaia Koolis on igale koduõppes olevale lapsele määratud õpetaja, kes lapsega vähemalt korra poolaasta jooksul kohtub (praegu juba valdavalt veebivahendusel) ja tutvub töödega, mis on tehtud ning kontrollib, kas individuaalses õppekavas paika pandud õpitulemused on omandatud. Lapsevanem tegeleb muidugi lapse õppetöö korraldamisega kodus. Selleks, et saada Gaia Kooli 1. klassi on vajalik lapsevanema sooviavaldust ja lapse enda kooliküpsus. Lapse kooli vastuvõtmise otsustab kooli juhataja poolt paika pandud vastuvõtukomisjoni vestlus lapse ja lapsevanematega ning toimub ka proovitund. Kui on vabu kohti, siis on võimalik saada vanematesse klassidesse ning sel juhul otsustatakse vastuvõtmine lapse terviklikust arengust lähtudes (Gaia Kool, 2023).

Gaia Education'i ehk Gaia Hariduse loojateks olid haridustöötajad, kes moodustasid grupi GEESE (*Global Ecovillage Educators for a Sustainable Earth*), see akronüüm tähendab: globaalse ökoküla koolitajad jätkusuutliku maailma nimel. Esimest korda kohtus GEESE 1998. aastal Taanis, Fjorvangis, kus arendati ökoküla õppekava arendamise kandepind (Gaia Education, 2023). 2005. aastal Šotimaal, Findhornis, alustas tegevust Gaia haridusprogramm (Koppel, E., 2012). Aastal 2008 koostöös Kataloonia Avatud Ülikooliga alustas tegevust online programm GEDS (*Gaia Education Design for Sustainability*) – Gaia jätkusuutlikku haridust toetav kava. 2014. aastal töötati Gaia Hariduse poolt välja uus tegevusvaldkond, mis on projektipõhine õpe ja mis toetab kogukondade poolt juhitud jätkusuutliku arengu eesmärkide elluviimist. 2006. aastast alates on Gaia Haridust toetanud rohkem kui 300 programmi ja seda kuuel kontinendil. Rahvusvahelisel tasandil kasvab Gaia Hariduse erinevate kursuste arv pidevalt. Kasvab ka huviliste ning kursustel osalejate arv. Nendel kursustel on väga erineva taustaga osalejaid, kes soovivad jätkusuutlikkusele üleminekust aktiivselt osa võtta (Gaia Education, 2023).

Gaia Hariduse eesmärk on olla kõrgemal tasemel jätkusuutliku hariduse pakkuja ja arendada kogu planeedil kogukondade jõudsat arengut. Gaia Hariduse nägemus on selline, et töötatakse kindla ning jätkusuutliku tuleviku nimel üle kogu maa ja kedagi ei jäeta maha. Nende nägemuse järgi peaks maailm olema turvaline, siin peaks olema toitev toit ja puhas joogivesi, kõigile inimestel peaks olema ligipääs jätkusuutlikule haridusele ning maailmas peaks olema füüsiline, vaimne ja sotsiaalne heaolu. Energiat ja erinevaid materjale ning tuleks kasutada tõhusal ja lõpuks tuleks jõuda raiskamisvaba ühiskonnani. Gaia Hariduse eesmärgiks on veel see, et igal pool, üle maailma, austataks inimõigusi ja inimväärikust, võrdsust ja õiglust, austataks erinevaid rassilisi ja etnilisi kuuluvusi, et inimestel oleksid võrdsed võimalused, mis aitaksid neil oma potentsiaali täielikult realiseerida ja samas arendada üldist heaolu (Gaia Education, 2023).

Gaia Hariduse põhiväärtused on asetatud terviküsteemide 4-D raamistikku. See raamistik toetub jätkusuutlikkuse neljale põhisambale. Need sambad on (Gaia Education, 2023):

- sotsiaalne;
- majanduslik;
- ökoloogiline;
- maailmavaateline.

Need põhisambad on teadlikult omavahelt seostatud. Sotsiaalse ja maailmavaatelse punkti alla läheb austus mitmekülguse vastu – pühitsetakse etnilist, kultuurilist, rassilist, usulist, seksuaalset ja vaimset mitmekesisust ning edendatakse vastastikkust austust ja sallivust. Samuti on oluline arvamuste mitmekesisus globaalsel tasandil. Veel edendatakse bioloogilist mitmekesisust. Maailmavaatelse punkti alla läheb taastumine ja jätkusuutlikkus – edendatakse sotsiaalset, ökoloogilist, kultuurilist ja majanduslikku taastumist; kasutatakse kõige säästavamaid meetodeid ja materjale ning liigutakse ringmajanduse suunas. Maailmavaatelse ja ökoloogilise punkti alla käib kogukondade poolt juhitud areng – usaldatakse inimestele loomupärast heldust ja suutelisust muuta meie suhteid planeediga, et kogukondadel oleks oma oskusi ja teadmisi kasutades rohkem võimalusi muudatusi läbi viia. Ökoloogilise punkti alla lähevad veel uuendustegevused – pidevalt otsitakse kõige uuenduslikumaid arusaamu, et pidevalt oma raamistikku ja pedagoogikat uuendada ning täiustada. Majandusliku punkti alla lähevad inimõigused ja sotsiaalne õiglus – toetatakse sellist põhimõtet, mille järgi tuleb iga inimese inimõigusi igal ajahetkel austada. Arendatakse inimestes enesekindlust püüdluses

õiglaste suhete poole ühiskonnaga (Gaia Education, 2023). Sotsiaalse ja ökoloogilise punkti all on võrdsus ja õiglus – edendatakse kultuurilist, etnilist, usulist, seksuaalset ning vaimset võimaluste võrdsust ja püüeldakse üldise õigluse poole (Gaia Kool, 2023). Sotsiaalse punkti all on veel ausus ja läbipaistvus – näidatakse vaid läbipaistvaid protsesse kasutades kõrgeid eetilisi norme. Koostööd tehakse vaid selliste üksustega, kas neid väärtusi ja eetikat jagavad. Seda Gaia Hariduse 4-D raamistikku kasutades on kogukonnad üle terve Maa täiustanud nii oma sotsiaalseid kui ka looduslikke süsteeme. Need põhisambad arenevad edasi igal pool siin planeedil ja aitavad taastada looduskeskkonda ning tegeletakse ka inimpotentsiaali edendamiseks (Gaia Education, 2023).

Gaia Haridus aitab (Gaia Education, 2023):

- harida eri vanustes ja erinevate kultuuritaustadega inimesi;
- andes neile tööriistad maailma tasakaalu taastamiseks;
- reageerida kaasaegse maailma vastastikku seotud väljakutsetele;
- jagada rohujuure tasandil ja kogukondade kaudu tavaid ja elutarkusi;
- pühitseda kogukondi ja alternatiivseid eluviise ning jagada praktikaid, mis on olnud edukad nii looduse kui ka meie endi arendamisel ja taastamisel;
- õppida elama loodusega kooskõlas;
- küllusi võrdsemalt jagada;
- julgustada ideid, mis aitavad liita terviklikke lahendusi, et saavutada optimaalseid tulemusi ja seeläbi tulevaste põlvkondade elutingimusi ja -kvaliteeti parandada;
- luua kogukondi, kes julgevad läbi viia muutusi.

Gaia Haridusega on inimestel üle kogu maailma võimalus näha elu omavahelist seotust.

2.2 Uuringu läbiviimine ja kasutatav meetodika

Uuringus kasutatakse esmalt kvantitatiivset ja kvalitatiivset uurimismeetodit.

Kvantitatiivne uuring on selline uurimismeetod, mis põhineb muutujate mõõtmisel erinevate numbriliste süsteemide abil, nende mõõtmiste tulemusi analüüsitakse erinevate statistiliste meetodite abil ja uuritakse muutujate vahelisi seoseid. Kvantitatiivse uuringu põhiline uurimismeetod on vaatlus. Käesolevas uurimistöös kasutati vaatlusena küsitluse meetodit ja see oli läbi viidud Gaia Kooli lapsevanemate seas. Küsitlus toimus 7. märts 2023 kuni 2. aprill

2023. Kvantitatiivuuringu eesmärgiks oli sooviti teada saada Gaia Koolis käivate laste vanemate hinnangut kooli hetkeseisule.

Kvantitatiivse uuringu tulemuste analüüsiks kasutatakse **kirjeldava statistika** meetodeid. Need on sellised numbrilised ja graafilised tehnikad, mida kasutatakse andmete analüüsimiseks, korrastamiseks ja esitamiseks (Fisher & Marshall, 2006). Antud uurimuses kasutakse järgmisi tunnused: vastajate vanus, haridustase, sissetulek, hõivatus tööturul, elukoht, leibkonna suurus ja laste arv. Nende tunnuste põhjal tehakse vastustest kokkuvõtted.

Erinevate tunnuste vaheliste seoste olemasolu ja suuruse uurimiseks kasutatakse **korrelatsioonianalüüsi**. Selleks valiti lineaarne **Pearsoni korrelatsioonikordajat**. Juhul, kui nende kahe tunnuse põhjal tehtud hajuvusdiagrammil olevad punktid moodustavad selgepiirilisel suunatud pilve, siis on tegemist tugeva seosega (Rootalu, 2014). Pearsoni korrelatsioonikordaja puhul kasutatakse seose tugevuse kirjeldamiseks erinevaid kokkuleppelisi piire. Käesolevas töös on kasutatud järgmisi piire (Lõbu, 2023):

- nõrk seos, kui kordaja absoluutväärtus väiksem või võrdne $< 0,3$ -ga;
- keskmine seos, kui kordaja absoluutväärtus jääb vahemikku $0,3$ kuni $0,7$;
- tugev seos, kui kordaja absoluutväärtus on suurem või võrdne $0,7$ -ga.

Kvalitatiivuuring on uurimismeetod, millega kogutakse avatud küsimuste kaudu kirjeldavaid andmeid. Kvalitatiivuuringute alla kuuluvad erinevad tehnikad, kuhu alla kuuluvad narratiivide sisuanalüüsid, süvaintervjuud, fookusgruppides osalejate vaatlused ja juhtumiuuringud (City University of Seattle, 2023). Antud uurimistöös kasutati kvalitatiivuuringut tehes süvaintervjuu meetodit ja 2. märtsil 2023 intervjueriti Gaia Kooli nõukogu esimeest. Süvaintervjuu eesmärk oli teada saada koolipoolset nägemust hetkeolukorra kohta ning visiooni kooli toimumisest tulevikus.

Töös kasutatakse andmete töötlemiseks ja esitamiseks MS Exceli tarkava.

Käesolevas lõputöös tehakse Eesti erakoolidele erakooli PEST analüüsi, küsitlusest ja süvaintervjuust saadud tulemuste põhjal Gaia Koolile **SWOT analüüsi**. SWOT analüüs on selline meetod, mille abil saab hinnata ettevõtte tugevusi (inglise keeles *strengths*), nõrkusi

(inglise keeles *weaknesses*), võimalusi (inglise keeles *opportunities*) ja ohtusid (inglise keeles *threats*). Tabelis 2 esitatakse SWOT analüüsi koostamine skemaatiliselt.

Tabel 2. SWOT analüüsi raamistik

	Toetavad tegurid, mis aitavad eesmärgi saavutada.	Kahjulikud tegurid, mis takistavad eesmärkide saavutamist.
Mikro- ehk sisekeskkond	tugevused	nõrkused
Makro- ehk väliseskkond	võimalused	ohud

Allikas: Autori koostatud, Kallak, G. (2016) bakalaureusetöö ainetel

Selle analüüsi põhjal on võimalik hinnata ettevõtte või organisatsiooni hetkel kasutatavat ärimudelit ja nii saab tuvastada parendusvaldkondasid ja hinnata võimalikke võimalusi aga ka ohte (University of Phoenix, 2022).

3. TULEMUSED JA JÄRELDUSED

Käesolevas peatükis esitatakse avalikest allikatest saadud makrokeskkonna näitajad ja uuritakse kuidas need erakooli tegevust võivad mõjutada. Antud peatükis on tehtud kokkuvõtte süvaintervjuust. Analüüsitakse teadasaadud olulist informatsiooni ja tulemusi, mis selgusid nii süvaintervjuu kui ka küsitluse tulemusena. Samuti on selles peatükis küsitluse, süvaintervjuu ja PEST analüüsi tulemuste põhjal Gaia Koolile tehtud SWOT analüüs. Peatüki lõpetavad järeldused ja soovitused.

3.1 Erakooli mõjutavad makrokeskkonna tegurid ja PEST analüüs

Antud peatükis analüüsitakse ettevõtluskeskkonna tegureid, mis võivad mõjutada erakoolis käivate laste vanemaid ja sellest tulenevalt erakooli.

Poliitilised tegurid, mis mõjutavad Gaia Kooli tööd, on põhikooli- ja gümnaasiumiseadus ning erakooliseadus. Gaia Kool MTÜ-na peab täitma maksuseadusi (lisaväärtusmaks, palgaga seotud maksud jne).

Erakooli eelarve koosneb 2/3 ulatuses riigi poolsest rahastusest ja 1/3 leidmisega peab kooli ise tegelema.

Haridus- ja teadusministeeriumi aeglase reageerimise tõttu on jäänud lahenduseta probleemid Ukrainast saabunud põgenikega. Praeguse rändekriisi ajal on Eestisse tulnud palju koolilapsi Ukrainast, kuid Ukraina õpetajad siin oma tööd teha ei saa. Nii on Eesti õpetajatel veel suurem töökoormus. Samuti raskendab õpetajate tööd keelebarjäär, sest Ukraina lapsed Eestis kooli minnes esialgu eesti keelt veel ei räägi. Üle-eestilist õpetajate puudust selline olukord ei paranda. Probleemiks on õpilaskohtade üle arvepidamine ja siit tulenevalt ebakindlus.

Haridusmaastikul on hetkel palju ettearvamatusi ja ebakindlust, mille tulemusena on raske teha pikaajalisemaid plaane.

Majanduslikud tegurid on peatüki alguses välja toodud kõrge inflatsioonitase, töötuse määr ja keskmine palk. Sellest oleneb leibkondade toimetulek ja materiaalne võimekus oma last või lapsi erakoolis hoida. Praeguse maksude ja hindade tõusuga inimeste toimetulek veel ei parane. Samuti on pidev hinnatõus väljakutse erakoolile.

Raportis „Fiskaalriskid Eestis“ on välja toodud, et käesoleval hetkel on kõige põhilisem makrorisk sõda Ukrainas ja sellest tulenevate majanduslike mõjude edasikandumine. Selle tulemusel on tekkinud **piirangud kaubanduses, energia- ja toormehindade tõus,**

sõjapõgenike tulek Euroopasse, koroonaviiruse järellainetus ja need võivad veel endaga kaasa tuua piirangid tegevustes ning tarneraskusi. Selles raportis on veel välja toodud, et koroonaviiruse leviku ja II pensionisamba vabatahtlikuks muutmisega seonduv ebakindlus majandusarengus ja majanduskasvu aeglustumine toimubki, aga seda hoopis suuremas ulatuses ja ka teistel põhjustel. Praeguseks on koroonaviirus nagu teisedki hooajalised viirused ja sellega seonduvad piirangud majandust kuigivõrd ei ohusta. Kuid erinevad struktuursed muutused, mis viirusekriisi ajal tehti on loomult püsivamad ja nii ei saa enam eeldada, et naastakse kriisieelsesesse olukorda (Fiskaalriskid Eestis, 2023).

Majandus Eestis on hoolimata viimaste aastate kriisidest, siiski hästi vastu pidanud, kuid majandusarengu võimalusi lähiaastateks nähakse juba pessimistlikumalt. Nõudlus väljaspool Eestit ja materjalide/tootmissisendite hinnad, mis on kiirelt kasvanud on põhjuseks, et majandus Eestis on languses ka 2023ndal aastal. Terve 2023 aasta peale kokkuvõtvalt jääb inflatsioon 10% allapoole, järgmisel aastal 5% ringi ja tulevikus aeglustub see rohkemgi (Rahandusministeerium, 2023). Eesti sisemajanduse koguprodukt (SKP) langes 2022. aastal 1,3%, 2021nda aasta neljanda kvartaliga võrreldes oli see 4,4% (Eesti Statistika, 2023). Seevastu prognooside järgi Eesti majanduse väljavaated on tõusuteel, 2023 aasta SKP kasvuks prognoositakse -0,4% ja 2024 aasta SKP kasvuks prognoositakse juba 3,1% (Euroopa Komisjon, 2023).

Tabel 3. 2023 aasta kevadine majandusprognoos

Eesti majandusprognoos	2022	2023	2024
SKP kasv (% võrreldes eelmise aasta sama perioodiga)	-1,3	-0,4	3,1
Inflatsioon (% võrreldes eelmise aasta sama perioodiga)	19,4	9,2	2,8

Allikas: Euroopa Komisjon, 2023

Tabelis 3 on näha, et Euroopa Komisjoni 2023 aasta kevadel tehtud prognoosi järgi on Eesti majanduse väljavaated lootustandvad ja majandus on tõusuteel. 2024-ndaks aastaks prognoositakse SKP tõusu ja taandub järsk inflatsioonitõus. Selle töö esitamise ajaks siiski nii optimistlikud ei olda ja usutatakse, et kiiremat majandustõusu võib oodata alles 2025-ndal aastal (Eesti Pank, 2023).

Septembris 2023 said Eesti Panga kodulehel nähtavaks majandusprognoosid kuni aastani 2025. Muuhulgas oli seal prognoositud erakooli ja lapsevanemaid otseselt puudutavaid valdkondi, nagu hinnatõusud ja töötus.

Tabel 4. Eesti Panga majandusprognoosi põhinäitajad

Eesti Panga majandusprognoos	2022	2023	2024	2025
Hinnatõus (%)	19,4	9,4	3,4	1,9
Töötuse määr (%)	5,6	7,0	8,0	7,0
Keskmine palga muutus (%)	11,6	11,5	6,1	6,1

Allikas: Eesti Pank, 2023

2022-nda aasta suur hinnatõus aeglustub. Tabelist 4 on näha, et aastaks 2025 prognoositakse hinnatõusuks 1,9%. Töötuse määr püsib stabiilsena ja see võib toimuda hoopis ootega. 2024-ndal aastaks prognoositakse töötuseks 8% ja 2025 uuesti 7% nagu aastal 2023. Juhul, kui on palju töötuid, kes tööd otsivad, siis sellega seoses võib aeglustuda palgatõus (Eesti Pank, 2023). Prognooside järgi keskmine palgatõus aeglustubki ja järgneval kahel aastal on see 6,1%, mis on praegusest palgatõusust (11,5%) ligi poole väiksem.

Sotsiaal-kultuuriline tegur Gaia Kooli puhul on see, et tegemist on sotsiaalse ettevõttega. Soovitakse oma tegevustega ühiskonnale positiivset mõju anda ning panustada inimeste heaolusse ja toimetulekusse ning samuti panustada elu- ja looduskeskkonna püsimisse. Gaia Kool ongi selgelt loodust hoidava mõtteviisiga. Samuti on oluline individuaalsuse arvestamine ja selle toetamine. Veel on tegemist kogukonnakooliga ja seal on lapsevanematel võimalik koolielus kaasa lüüa. Gaia Kool on maailmavaateline kool ja hoolimata õppemaksudest otsustavad lapsevanemad ikkagi just selle kooli kasuks. Gaia Koolile omane keskkonda hoidev maailmavaade on ka ühiskondlikult aktuaalne ja see haakub praguseks Eesti riigi poolt valitud suundadega.

Tehnoloogilised tegurid on distantsõppega seotud väljakutsed. Siia kuuluvad riistvaraliselt dokumendikaamerad, salvestusseadmed, elektroonilised teadetetahvlid jm. Arenesid kiirenevas tempos erinevad digilahendused mille abil on koduõppe vorm üha ligipääsetavam ja mugavam. Kasutatakse erinevaid *online* platvorme, nagu näiteks Zoom, Moodle ja Microsoft

Teams, kus õpilastel on võimalik õpetajatelt ülesandeid saada ja vajadusel osaleda videoloengutes või nõu küsida.

3.2 Süvaintervjuu ja küsitluse tulemused

Käesoleva töö autor intervjueris 2. märtsil, 2023 Gaia Kooli nõukogu esimeest.

Gaia Kool alustas oma tegevust 2014 aastal. Esimestel aastatel oli veel vähe neid, kes Gaia Kooli üles leidsid. Jutt kooli headuse kohta levib aga inimeselt inimesele (suust suhu turundus). Viimased viis aastat on kooli vastu stabiilne huvi ja esimesse klassi soovijaid on umbes 2,5 õpilast ühele kohale. Esimeses klassis on maksimaalselt 16 õpilast, seda sellepärast, et esimene klass ongi rohkem kooliga kohanemise aeg. Alates teisest klassist võib ühes klassis olla juba kuni 18 last. Kui klassi tekib vabu kohti, siis on võimalik sobivusel klassiga liituda ka terve kooliaasta jooksul.

Hetkel on Gaia Koolis statsionaarõppes umbes 150 last ja koduõppel umbes 70 last. Koduõppel olijatele tehakse individuaalsed õppekavad, peredega arutatakse kõigepealt läbi, kas laps õpib kõiki aineid koos perega või on mõnes aines abi vaja. Kui on abi vaja, siis õpetab õpetaja, toimuvad individuaaltunnid ning praeguseks on need valdavalt veebi vahendusel.

Gaia Koolil on praeguse seisuga kaks koduõppegruppi. Üks koduõppegrupp on Saaremaal, Kaarmal, kus käib 18 last. Teine grupp on Valgamaal, Karulas, Karula Rahvuspargis ja seal käib 10 last. Üks koduõppegrupp oli veel Harmi mõisas Harjumaal, kus õppeaastal 2022/2023 käis 13 last. Praeguseks on selle koduõppegrupi inimesed oma tegevuse seal lõpetanud. Mõlema praegu olemasoleva koduõppegrupi inimesed on omavahel kokku leppinud, mis aineid nad soovivad, et õpetaja kohapeal õpetaks. Õpetaja on sel juhul Gaia Kooli poolt palgatud. Koduõppegruppide ruumide rent on vanemate kanda.

Horisontaalselt laieneda ja teist statsionaarõppe Gaia Kooli hetkel teha ei plaanita. Hetkel ollakse seisukohal, et praegu on koduõppegrupid mõttekamad, kuid kui tuleks kindel soov, siis arutaks uue kooli asutamine kindlasti juhtkonnaga läbi.

Praegu on Gaia Kooli õppekeel eesti keel aga on plaan, et lisandub teine õppekeel, milleks on inglise keel. Kui inglise keel juba õppekeel on, siis on võimalik Gaia Koolis õppida teistest rahvustest lastel, kes eesti keelt ei räägi kuid oskavad inglise keelt ja koduõpe saab nii võimalikuks üle maailma, eri rahvustest lastele.

Koroona viiruse tulekuga ja kriiside algusega oli ka Gaia Koolil raske kohe ümber kohaneda, nagu teistel koolidelgi. Osadele õpetajatel oli digiõppele ümber lülitumine lihtne, mõnele aga väga keeruline. Ja õpilastega samamood. Gaia Koolis võeti kindlaks plaaniks, et kui ei ole otsest keeldu, siis on kool lahti ja õppetöö toimub. Kooli enda poolt korraldatud heaolu-uuringus selgus, et see oli õige otsus ja lapsevanemad olid väga tänulikud, et lapsed said koolis kohapeal käia. Küsitluse käigus selgus ka, et 20%-30% vastanutest said rohkem teadlikuks, et koduõpe ongi väga sobilik. Pärast pandeemiat lisandus teistest koolidest lapsi koduõppele juurde. Gaia Kooli nõukogu esimees, oli seisukohal, et Eestis on kindlasti veel ruumi teistele alternatiivsetele erakoolidele.

Kogu sissetulek, mis koolil tuleb, läheb kooli majandamisse tagasi. Tegemist on sellise sotsiaalse ettevõtlusega, millel on oma missioon ja see ei ole äri lihtsalt äri pärast. Eestis toimub erakoolidele riiklik finantseerimine ja umbes 2/3 vajaminevast rahast tuleb riigi poolt. 1/3 tuleb koolil ise juurde teenida. Selleks on siis erinevad võimalused, näiteks õppemaksud, arendusprojektid, koolitused, ruumide rentimised, sponsorite leidmine, koolituste korraldamine, kontserdid jne. Intervjuus öeldi, et ollakse arvamusel, et targalt majandades saab kool edukalt toimida ja nii saab kõik edukalt tehtud. Gaia Koolis ollakse seisukohal, et keegi ei peaks raha pärast kooli vahetama või kooli valimata jätma. Õppemaksu tasumisel saab leibkonna raske majandusliku olukorra puhul taodelda väiksemat õppemaksu.

Kvantitatiivuuringu küsitlus oli suunatud Gaia Kooli lapsevanematele. Küsitluse alguskuupäev oli 7. märts 2023 ja see kestis 2. aprillini 2023. Küsitlus oli koostatud Google Forms'i formaadis ja üleval oli see küsitlus Gaia Kooli Facebooki lehel ja Gaia Kooli Facebooki grupis, samuti saadeti küsitlus Stuudiumi kaudu Gaia Kooli lapsevanematele.

Vastajaid oli 38 ja 37 neist olid juba Gaia Kooli lapsevanemad ning oli üks vastaja, kelle laps läks Gaia kooli 2023 septembris. 14 vastajal käib Gaia koolis rohkem kui üks laps, ülejäänutel mitte. Suurel enamusel vastajatest (28) oli plaanis oma laps kooli lõpuni Gaia Kooli jätta, mõnedel ole veel kindlad ja kahel vastajal oli kindel plaan jätkata teises koolis. Enamus

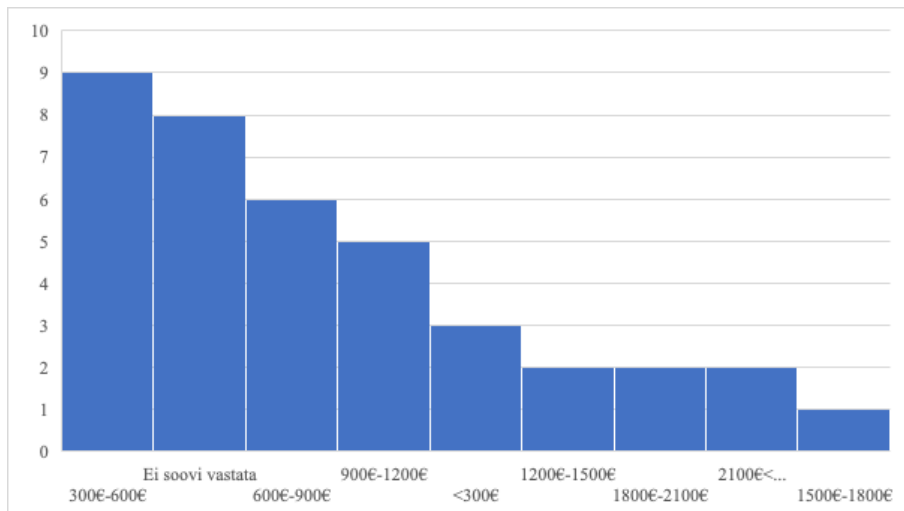
vastajaid, 26 inimest, elas Tallinnas. Kuid vastajaid oli ka mujalt - 1 elas Harjumaal, 6 kusagil mujal Eestis. 3vastanut elas Saaremaal, nii et laps saab käia kohalikus koduõppekeskuses ehk Õnneskoolis. 2 vastajat elas välismaal.

Väga noori lapsevanemaid vastajate hulgas ei olnud, kolm neljandikku, täpsemalt 27 vastajat, olid üle 40 aastased ja neist 12 olid üle 45 aastased. 35-40 aastaseid vastajaid oli 9, 1 vastaja oli vahemikus 31-35 aastat ja 1 vastaja oli vahemikus 25-30 aastat. Nii, et väga noori vastajaid küsitluses ei olnud.

Tööhõivatus oli vastajatel erinev. Ligi pooled, 16 inimest (42%) töötavad mingis organisatsioonis. Veel oli ettevõtjaid, vastajaid, kes küsitluse ajal ei töötanud, lapsehoolduspuhkusel olijaid ja ka 1 õpilane.

Vastajate haridustase oli varieeruv, kuid suur enamus oli kõrgharidusega. Üle poole vastanutest (52,6%), 20 inimest olid bakalaureusekraadiga. Neile järgnesid vastajad, kes olid magistrikraadiga, kutsekeskharidusega, keskkharidusega ja oli 1 vastaja, kelle kõrgeim haridustase on põhiharidus. Doktorikraadiga inimesi vastanute hulgas ei olnud.

Kõige rohkem küsitluse vastajaid, umbes veerand vastanutest ehk 10 inimest (26%) on 3 liikmelise leibkonna liikmed. Veel oli vastanuid, kelle leibkondades on 5, 4, 2, 6 ja 7 inimest. Küsitluse põhjal leibkonna suurus koolivalikut otseselt mõjutanud ei ole. Ligi kolmandikul vastanutest ehk 12 vastajal (31,6%) on leibkonnas 1 ülalpeetav laps. Ülalpeetavaid lapsi leibkonna kohta oli veel 2, 3, 4 ja kahel vastajal 5 last või enam. Leibkonnas olevate laste arvu küsimuse vastusega kasutati kirjeldava statistika vahendeid, millega selgus, et enim kasutatud vastus oli 1. Mediaan ja keskväärtus olid mõlemad 2. Järgnevalt uuriti, milline oli küsitlusele vastanute keskmine sissetulek kõigi leibkonna liikmete kohta ühe kalendrikuu jooksul.

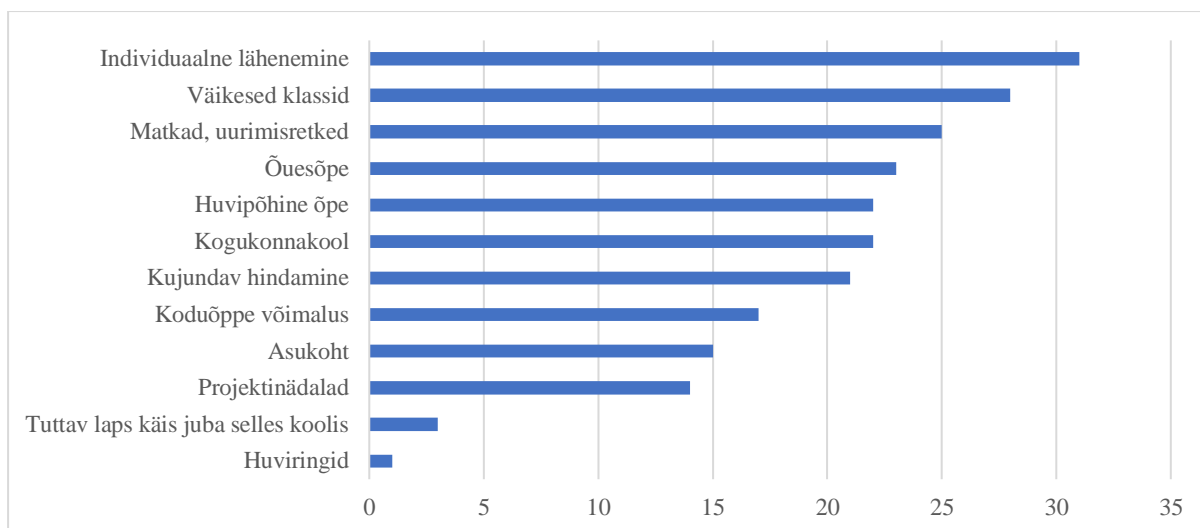

Joonis 1. Keskmine sissetulek ühes kalendrikuus iga leibkonna liikme kohta peale maksude maha arvamist

Allikas: Autori koostatud

Jooniselt on näha, et 8 inimest ehk umbes viiendik (21%) vastanuid ei täpsustanud, milline on iga leibkonna liikme keskmine sissetulek ühes kalendrikuus peale maksude maha arvamist. 3 inimest vastas, et sissetulek iga leibkonna liikme kohta kuus on alla 300€. Kõige rohkematel, 9 vastanul jäi sissetulek iga leibkonna liikme kohta vahemikku 300€-600€ kuus. Sissetulek iga leibkonna liikme kohta vahemikus 600€-900€ oli 6 vastajal. 5 vastajal oli sissetulek iga leibkonna liikme kohta vahemikus 900€-1200€. 1200€ ülespoole oli sissetulek iga leibkonna liikme kohta üksikudel vastajatel. Väga suurt sissetulekut enamusel vastanutel ei olnud, kuid sissetuleku tegur lapse erakooli panekul segavaks faktoriks ei saanud.

Küsitlusel sai veel uuritud põhjuseid, mille tulemuse lapsevanemad valisid oma lapsele või lastele just Gaia Kooli.

Joonis 2. Põhjused, mis lapsevanemad Gaia Kooli kasuks otsustasid
Allikas: Autori koostatud

Küsitlusest tuli välja, et on olemas erinevaid põhjuseid, miks vanemad just Gaia Kooli kasuks otsustasid. Põhjuste arv ei olnud piiratud ja valida sai nii palju erinevaid variante, kui sooviti. Jooniselt 2 on näha, et on mitmeid omavahel seotud põhjuseid, miks lapsevanemad sellise koolivaliku teinud on. Peamised põhjused olid individuaalne lähenemine ja väiksemad klassid – selle põhjuse valis 31 inimest (83,8%) vastanutest. 25 vastanut pidas tähtsateks põhjuseks matku ja uurimisretki. Õuesõppe põhjuse valis 23 vastanut. Huviringide teemal oli veel lisaküsimus ja sellest selgus, et huviringid, millega vastanute lastele Gaia Koolis meeldib tegeleda on: robootika, muusika, sport ning eraldi toodi välja jooga ja karate ning teadusmaagia. Ühest vastusest tuli välja, et vanemale lapsele koolis sobilikku huviringi ei ole ja varasemalt koolis huviringides läinud laps käib neis nüüd väljapool kooli.

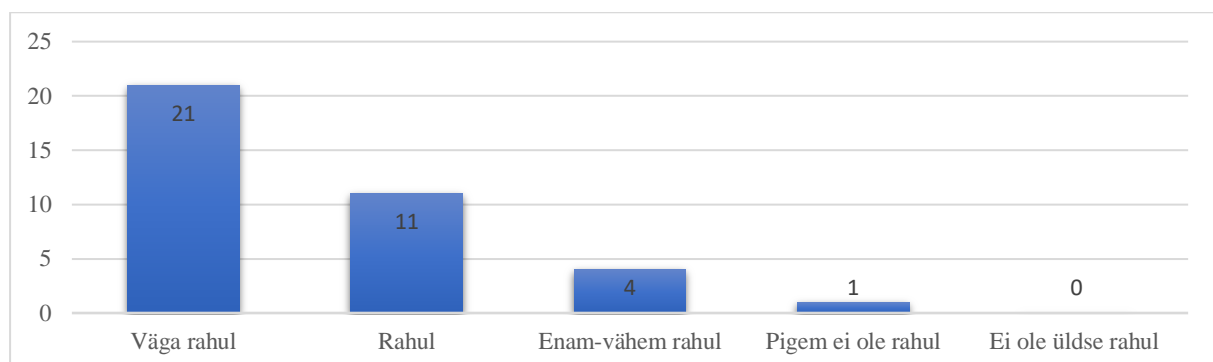
Küsitluses, nagu ka intervjuus tuli välja, et kool on selline tegevusvaldkond, milles ennast ainult klassikalisi teid pidi reklaamida ei tasu. Koolide puhul levib info kõige paremini suust suhu, inimeselt inimesele ja kõige usaldusväärsem infoallikas on ikkagi keegi tuttav. Üle kolmandiku küsitletutest, täpsemalt 14 (36,8%) inimest saidki Gaia Kooli kohta teada oma tuttavatelt. 12 inimest said Gaia Koolist teadlikuks enda otsingute tulemusel, kui erinevate koolivõimaluste kohta uurisid. 4 inimest leidis info sotsiaalmeediast ja 8 inimest sai kooli kohta teada mõne muu allika kaudu. Muude allikatena oli välja toodud näiteks psühhiaater, homöopaat, joogatund, erinevad loengud, õpetaja eelnevas koolis ja kooli kogukondade grupid.

Põhjused, miks just Gaia Kool valiti, olid väga erinevad. Täpsustavale avatud küsimusele vastates toodi põhjustena välja, et:

- Gaia Kool on stressivaba, annab lapsele rahuliku meele ja lapse kujunemist ei suruta alla;
- roheline maailmavaade, looduõpe, loodust säästev mõtlemine, keskkonnaga arvestamine, pärimuskultuur;
- ei meeldi suured piirkonnakoolid (mitu vastanut kasutas sõna *konveierkool*), Gaia Kool õpetab lapsele ise õppimise eest vastutust võtma;
- toimub kogemuslik õpe, milles saavad lapsed õpitut ise vahetult kogeda, katsetada ja praktiseerida, lapse areng on toetatud toimub iseenda tundmaõppimine ja elu kogemine laiemalt. Sellega kaasnevad paremad sotsiaalsed oskused, samuti saavad vanemad koolielus rohkem kaasa lüüa sest tegemist on kogukonnakooliga;
- laps käis erinevates eelkoolides ja otsustas ise just Gaia Kooli kasuks ja üks laps leidis II kooliastmes ise Gaia Kooli ja tegi ise avalduse;
- inimlik suhtumine, tore juhtkond, sobilikud teenused ja sobilik koolipoolne järelevalve koduõppes. Samuti see, et Gaia Kooli võimaldab oma aega paindlikult kasutada näiteks reiseks või muudeks eraelulisteks tegevusteks. Kool ei ole seisukohal, et reisida tohib ainult koolivaheaegadel. Kool on osa elust ja ei pea oma elu elama ja sättima koolipoolt etteantud rütmis.

Nende koolivaliku põhjuste pinnalt võib öelda, et vaated, mida kool oluliseks on pidanud, on tähtsad ka lapsevanemate jaoks.

Küsitluses uuriti, kas ja kui palju lapsevanemad Gaia Kooli valimisega rahule on jäänud.

Joonis 3. Kuidas lapsevanemad Gaia Kooli valimisega rahul on.

Allikas: autori koostatud

Jooniselt 3 on näha, et suur enamus vastanutest on kooli valikuga väga rahul, täpsemalt 21 inimest (55,3%). Rahul on 11 inimest ja enam vähem rahul 4 inimest. 1 inimene vastas ka, et pigem ei ole rahul. Vastanute seas ei olnud kedagi, kes üldse rahul ei ole.

Küsitluses saadud andmete põhjal uuriti, kas on olemas seost kriiside poolt tekitatud õpitulemuste mõjutamise ja vanemate koolivaliku rahulolu vahel. Andmeid kasutades arvutati välja Pearsoni korrelatsioonikordaja, mis oli $r = 0,452$ ja see näitab, et seos on nõrk. Nõrk seos on aga olemas ja selle põhjal võib järeldada, et lapse õpitulemused võivad mõnikord mõjutada vanemate rahulolu kooliga ning vastupidi – võib olla nii, et vanemate suhtumine mõjutab mingil määral laste tulemusi.

Ligi kahe kolmandiku ehk 24 vastanu (64,9%) laps on Gaia Koolis käinud esimesest klassist peale. 7 vastanu laps vahetas kooli, kuna eelnev kool ei sobinud. 4 vastanu puhul vahetati kooli, sest sooviti laps koduõppele jätta. 2 puhul vahetati kooli, kuna koliti Harjumaale/Tallinna.

Viimase aastate kriisid on kindlasti enamuse inimeste elu mingil määral puudutanud. Tõenäoliselt ka paljusid lapsi ja nende õpitulemusi ning nii saigi küsitluses küsitud veel seda, millisel määral kriisid laste õpitulemusi mõjutanud on. Umbes pooled sellele küsimusele vastanutest, 18 vastanut (50,1%) jäid neutraalsele seisukohale ja arvasid, et nende laste õpitulemused ei saanud mõjutatud ei halvemuse ega paremuse poole. Oli 8 inimest, kelle puhul olid mõjutused halvemuse poole. Neid, kes said mõjutatud paremuse poole oli 3 ja 7 inimese jaoks olidki mõjutused täielikult paremuse poole. Küsitluses oli veel täpsustav küsimus selle kohta, kuidas kriisid laste õpitulemusi mõjutanud on. Negatiivsete mõjudena tõid lapsevanemad täpsustavale avatud küsimusele vastates välja, et:

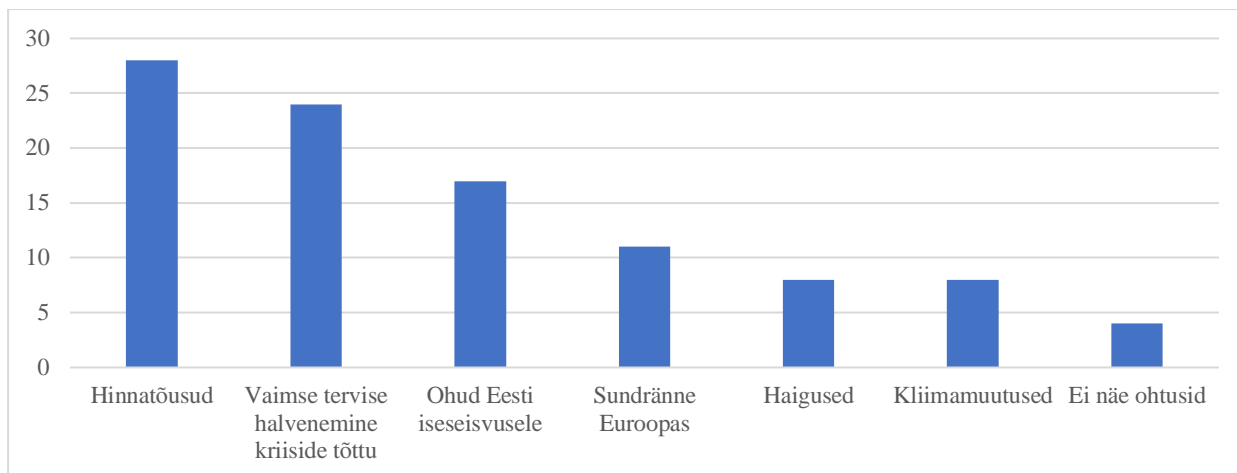
- kadus õpirõõm ja soov koolis käia;
- matemaatika enam ei meeldinud, kuna iseseisvalt õppides ei saadud ühel hetkel enam aru, mahajäämus oli suur ning seetõttu tulid hirm ja ärevus;
- õpioskused ja harjumused jäid puudulikuks;
- kriisiajal toetas kool distantsõppet liiga vähe ja enamus töö jäi lapsevanema teha;
- aeg, mil sõpradega suhtlemine oli keelatud ja sotsiaalsus halvatud, mõjus lapsele rõhuvalt;
- üldine motivatsiooni langus.

Lapsevanemad tõid välja ka positiivseid mõjusid:

- koduõppe võimaldamine koroonaviiruse ajal mõjus pigem positiivselt, laps õppis rohkem ise oma asjade pärast vastutama;
- õpitulemused ei saanud mõjutatud, sest õpitakse siiski elu;
- koroonakriis näitas hästi, kuidas õppimine tavakoolis olles mõttekaotas ja suurel hulgal kodutöid tehti vaid selleks, et linnuke kirja saada. Gaia Koolis koduõppele jäämine võimaldas lõpuks mõtestatult õppida, mille tulemusel lapsed ise õppida soovivad ja on puhanud ning rõõmsad;
- tekkis võimalus tegeleda päriselt huvi pakkuvate teemadega.

Käesolevas lõputöös uuriti veel, kas on olemas seos kriiside poolt õpitulemuste mõjutamise ja leibkonna alaealiste laste arvu vahel. Selleks, et seda teada saada, leiti Pearsoni korrelatsioonikordaja. Arvutuste tulemusel selgus, et Pearsoni korrelatsioonikordaja $r = 0,167$, mis näitab, et seos on väga nõrk. Nii, et selle küsitluse põhjal laste arv leibkonnas nende laste õpitulemusi ei mõjuta.

Üle poolte, 20 vastajat (52,6%) oli sissetuleku tuleviku kohapealt positiivselt meelestatud ja nad arvasid, et sissetulek tõuseb. Oli vastajaid, kes ei osanud selle kohta veel midagi öelda ja 6 inimest arvas, et sissetulek jääb samaks. Oli ka 1 inimene, kes arvas, et sissetulek võib langeda. Täpselt pooled, 19 vastanut tundsid end kriiside ja hinnatõusude valguses erakoolis jätkamise kohapealt kindlalt ja ütlesid, et nad on hinnatõusudeks valmis. 12 inimest ei olnud veel täiesti kindlad ja on hetkel veel äraootaval seisukohal. 7 inimest aga tundis, et toimetulek võib olla reaalses ohus. Lisaks toimetulekule tulevikus oli küsitluses veel küsimuse selle kohta, kas ja milliseid kriise vastanud lähitulevikuks prognoosivad.

Joonis 4. Lähitulevikuks prognoositavad kriisid.

Allikas: autori koostatud

Gaia Kooli lapsevanemad prognoosisid lähitulevikuks erinevaid kriise. Nagu jooniselt 4 näha, siis kõige enam prognoositi hinnatõusuid – seda arvas 28 inimest (75,7%). Natukene vähem inimesi, täpsemalt 24, nägi ohtu selles, kriiside tulemusel halveneb vaimne tervis. 17 inimest nägi ohtu Eesti iseseisvusele. 11 inimest arvas, et võivad tulla kriisid seoses sundrändega Euroopas. Nii haigustega kui ka kliimamuutustega seoses prognoosisid kriise 8 inimest. Suur enamus vastajaid prognoosis lähitulevikus erinevaid kriise oli ainult 4 inimest kes mingeid ohtusid ei näinud.

Lõpetuseks oli võimalik Gaia Kooli teemal veel midagi omalt poolt lisada. Seal öeldi, et:

- tegemist on praegu parima teadaoleva kooliga;
- lastele seal meeldib ja nad on hoitud ja toetatud;
- Gaia Kool aina tugevneb organisatsioonina;
- ollakse tänulik kooli loojatele ja tegijatele;
- Gaia Kool ja koolipere on väga armsad;
- ollakse rahul ja ollakse tänulik südamlikkuse ja sõnavabaduse eest, mida laps seal ees ootab.

Nendest vastustest selgub, et lapsevanemad on koolivalikuga rahul.

Veel toodi välja, et alati ei õnnestu koolil piisavalt õpetajaid leida ja et kogukonna kaasamine võiks olla süsteemsem ja seda võiks rohkem olla.

3.3 Gaia Kooli SWOT analüüs

Järgnevalt on välja toodud lõputöö autori poolt tehtud Gaia Kooli toimimise SWOT analüüs, kus on välja toodud organisatsiooni sisemised tugevused ja nõrkused ning välimised võimalused ja ohud. Mikrokeskkonna alla lähevad sisemised tugevused ja -nõrkused ning makrokeskkonna alla lähevad välimised võimalused ja -ohud. Parema ülevaate saamiseks on SWOT analüüs esitatud tabeli kujul ja sealt edasi on analüüsi punktid välja toodud lahti seletatult.

Tabel 5. SWOT analüüs

Tugevused: <ul style="list-style-type: none">- individuaalne lähenemine- väiksemad klassid- asukoht- koduõppe grupid- koduõpe- kogukonnakool- maailmavaateline lähenemine- loodusõpe, õuesõpe- kooli asutajatel on sarnane mõtteviis- põnevad koolitused ja arendusprojektid- eristumine- IV kooliastme lisandumine- tugimeeskond	Nõrkused: <ul style="list-style-type: none">- Koolipoolse lisafinantseerimise piiratud võimalused- kogukondlike koduõppegruppide ebastabiilsus
Võimalused: <ul style="list-style-type: none">- hariduse osaline kolimine üle riigipiiride- hariduse osaline kolimine internetti- riigi majandusliku seisu paranemine- muutused inimeste maailmavaates- kriisid- kooli väiksus	Ohud: <ul style="list-style-type: none">- haridusasutused ei saa teha pikaajalisi plaane- laste liikuvus- õpetajate liikuvus- motiveeritud õpetajate puudus- kriisid- hinnatõusud, inflatsioon- ebastabiilsus haridusmaastikul

Allikas: Autori koostatud, küsitluse, süvaintervjuu ja PEST analüüsi tulemuste põhjal

SISEMISED TUGEVUSED:

- **individuaalne lähenemine** – vanematele on oluline, et laps saaks olla tema ise, tunneks end turvaliselt, areneks omas tempos ja küsitlusest tuligi välja, et kool on praktiliselt kiusamisvaba, lastele on nii head kui ka halvad tujud on lubatud;

- **väiksemad klassid** – ei ole suured anonüümsed klassid, kõik lapsed on hoitud ja hinnatud;
- **asukoht** – Tallinnas on Gaia Kool kesklinna lähedal, Kadriorus;
- **koduõppegrupid** – kogukonnapõhised koduõppegrupid on tekkinud orgaaniliselt sinna, kus on soovijaid, kes soovivad sellega tegeleda;
- **koduõpe** – vanematel on õigus omal soovil ise oma lapse haridusega tegeleda ja seda olenemata asukohast ning koduõpe ongi võimalik olles kus iganes – nii Eestis kui ka välismaal;
- **kogukonnakool** – vanematel on rohkem võimalusi aktiivselt koolitöös osaleda;
- **maailmavaateline lähenemine** – lapsevanemad on sarnase loodust säästva ja hoidva maailmavaatega ja selline suhtumine saabki osaks laste elust;
- **loodusõpe, õuesõpe** – lapsed saavad palju õues viibida ja liikuda, õppimine on mängulisem ning on rohkem õppimist läbi praktiliste tegevuste;
- **kooli asutajatel on sarnane mõtteviis** - ollakse samal seisukohal selle kohta, mida ja kuidas soovitakse edasi anda ning õppeained on läbivalt seotud looduse või pärimuse teemadega, mille ümber kogu õppetegevus põimitud saab;
- **põnevad koolitused ja arendusprojektid** – maailmavaatelistel ja loodushoiu teemalistel üritustel saaksid käia inimesed, kellel endal koolilapsi ei ole aga kellele valdkond huvi pakub ning nii on võimalik koolile raha teenida;
- **eristumine** – Eesti Gaia Kool on ainus Gaia Hariduse üldhariduskool Eestis ja ka terves maailmas, ühtegi teist sellist praegu veel ei ole;
- **IV kooliastme lisandumine** – 2023/2024 õppeaasta alguses alustas Gaia Koolis IV kooliaste ehk gümnaasiumiõpe. Nii suureneb õpilaste arv Gaia Koolis;
- **tugimeeskond** – Gaia Koolis on olemas osalise koormusega tugimeeskond. Selle eesmärk on toetada koolilapsi, lapsevanemaid ja õpetajaid, et luua lastesõbralik ja turvaline keskkond, mis arvestaks laste vajaduste ja võimetega.

SISEMISED NÕRKUSED

- **koolipoolse lisafinantseerimise piiratud võimalused** – puudub riigipoolne kindlus järjepideval finantseerimisel. Umbes 2/3 kooli eelarvest tuleb riigi poolt, kuid 1/3 tuleb erakoolil ise leida, näiteks õppemaksudega, erinevate arendusprojektidega, koolituse korraldades, ruume välja rentides, sponsoreid otsides või annetusi kogudes. Koolil tuleb lisaks hariduslikule poolele tegeleda ka lisarahastuse leidmisega;

- **kogukondlike koduõppegruppide ebastabiilsus** – need grupid tuginevad konkreetsetel lapsevanematel, kes samas kandis elavad, üksteist teavad/tunnevad ja kes soovivad oma lapse(d) koduõppele jätta – laste suureks saamisel ei ole aga alati teisi peale tulijaid.

VÄLIMISED VÕIMALUSED

- **hariduse osaline kolimine üle riigipiiride** – koduõppe vormis on tänapäeval võimalik panna oma laps sobivasse kooli haridust omandama asukohast sõltumata, kasvõi ise täiesti teises riigis elades;
- **hariduse osaline kolimine internetti** – hariduse omandamine ei toimu enam ainult kindlal ajal kindlas kohas viibides, asukoht ei mängi rolli ja interneti kaudu on võimalik õppematerjalid kätte saada, loenguid kuulata ja *live* tunnid on vajadusel samuti täiesti võimalikud;
- **riigi majandusliku seisu paranemine** – kui riigi majanduslik seis parem oleks, siis saaks erakoole rohkem finantseerida;
- **muutused inimeste maailmavaates** – inimeste maailmapilt avardub, üha enamad otsustavad ise oma lapse/laste haridusega tegeleda ja valivad koduõppe, samuti valivad rohkemad vanemad kogukonnakooli, et aktiivselt koolitegevustest osa võtta;
- **kriisid** – tõukeallikas uute võimaluste tekkimisele ja samuti saadakse uues ja ootamatus keskkonnas oma võimalustes teadlikumaks; ollakse sunnitud kasutusele võtma uusi ja efektiivseid lahendusi;
- **kooli väiksus** – väikesed koolid reageerivad kriisidele kiiremini.

VÄLIMISED OHUD

- **haridusasutused ei saa teha pikaajalisi plaane** – raske teha kaugemasse tulevikku vaatavaid plaane, kuna riigipoolne toetus tuleb kalendriaasta kaupa;
- **laste liikuvus** – inimesed on liikuvamad kui varasemalt ja paratamatult toimub enamasti koos teise kohta kolimisega ka koolivahetus;
- **õpetajate liikuvus** – koolides on küll olemas nõ õpetajate raudvara kuid nooremad õpetajad ei taha tänapäeval enam tihti pikemaks ajaks sama koha peale jääda. Soovitakse liikuda ning uusi asju proovida/õppida ja sellepärast on õpetajate seas ära minejaid;

- **motiveeritud õpetajate puudus** – raske leida õpetajaid, kes oleksid päriselt motiveeritud pikemat aega oma tööd tegema;
- **kriisid** – ootamatud muutused keskkonnas, millele tuleb kiiresti reageerida;
- **hinnatõusud, inflatsioon** – ootamatud majanduslikud tegurid nagu hinnatõusiud, intressimäärade tõus ja jätkuv inflatsioon on nii koolile kui ka lapsevanematele suur väljakutse;
- **ebastabiilsus haridusmaastikul** – reaalseks ohuks võivad kujuneda näiteks uued lisatingimused koduõppega seoses või ootamatu koduõppe keelustamine.

Eelpool välja toodud punktide ja süvaintervjuu ning küsitluse tulemustest võib näha, et missioonitundest ja südamega tehtud erakoolil on palju sisemisi tugevusi. Kool on täiesti eriline ja eristub teistest väiksematest kogukannakoolidest kuna tegemist on ainsa Gaia Hariduse üldhariduskooliga maailmas. Sisemised nõrkused on pigem ajutised, kuna kõik siin maailmas on ikka liikumises ja arengus ja kindlasti ei ole staatiliselt paigal ka õpilased-õpetajad.

Nagu viimased aastad oma kriisidega on näidanud, siis ootamatute olukordade eest pole keegi täiesti kaitstud ja võivad tekkida täielikult endast sõltumatud välised ohud. Kindlasti aga ei saa midagi tegemata jätta lihtsalt hirmust võimalike ohtude ees. Kui tehakse midagi olulist missioonitundest ja südamega siis on kindlasti võimalik paljudele ohtudele vastu astuda.

3.4 Järeldused ja soovitused

Kriisid mõjusid Gaia Koolile erinevalt. Uuringust selgus, et mõnda põhjust, miks Gaia Kooli valiti, on kriisid ka positiivselt mõjutanud. Kriisidele vaatamata eelistavad osad lapsevanemad jätkuvalt just Gaia Kooli.

Nii intervjuu kui ka küsitluse vastustest tuli välja, et kriisidel on oma hea pool ning neid on võimalik näha võimalustena. Koroonaviiruse tulekuga, siis kui koolid kinni pandi, avasid nii mõnedki vanemad, et nende lapsele või lastele sobibki **koduõpe** rohkem. Süvaintervjuus mainiti, et kooli enda poolt tehtud küsitluses selgus, et 20% - 30% vastanutest jõudsid just koroonaviiruse ajal arusaamisele, et koduõpe on nende lastele õige valik. Nii lisanduski koduõppele lapsi juurde teistest koolidest. Küsitluses toodi kriiside positiivsete mõjutustena

välja põhjuseid, kuidas lapsevanemaid jõudsid selgusele, et nende lastele koduõpe paremini sobib, näiteks:

- lapsed õppisid ise oma kooliasjade eest rohkem vastutama;
- koduõpe võimaldas lõpuks rohkem mõtestatult õppida ja polnud vaja teha suurel hulgal kodutöid lihtsalt sellepärast, et linnuke kirja saada või hinne kätte saada;
- lapsed soovisid lõpuks ise õppida, olid puhanud ja rõõmsad;
- viimaks avanes võimalus tegeleda nende teemadega, mis lapsele päriselt huvi pakkusid.

Sellega seoses oleks hea **koduõppe** võimalusega erinevate vanemateni jõuda, kes sellest võimalustest ehk veel nii teadlikud ei ole. Ja samuti nendeni, kes peredega mõneks ajaks kusagile välismaale kolivad – nii saaks laps või lapsed mõnes teises riigis elades Eesti koolis oma haridusteed jätkata. Kuna Gaia Koolil on plaanis see, et teiseks õppekeeleks saab inglise keel, siis on tulevikus võimalik kooliga liituda eri rahvustest lastel eri riikidest – seda juhul, kui neile ja nende perele kooli põhimõtted korda lähevad ja nad inglise keelt valdavad. Koduõppe suuna edasi arendamine on tulevikku vaatavalt otstarbekas.

Kriiside negatiivsete mõjutustena toodi küsitluses välja:

- osades ainetes tuli suur mahajäämus ja sellest tulenevalt tekkis hirm ja ärevus;
- õpiharjumused ja oskused jäid puudulikeks ja kadus õpirõõm ning samamoodi kooliskäimise soov ning toimus motivatsioonilangus;
- Kriisiajal oli koolipoolne toetus liiga väike ja suur enamus õppetööd jäi vanemate teha.

Nende negatiivsete mõjutuste põhjalt võib öelda, et kui osad inimesed said kriiside ajal aru, et nende lastele sobib koduõpe, siis osad said kinnitust just sellele, et nende lastele sobibki statsionaarne õpe koolimajas.

Reageerimaks võimalikele kriisidele tulevikus aitaks kaasa veel **personali koolitused**, mille eesmärgiks oleks valmisolek kriisidele reageerida. Suureks plussiks Gaia Kooli juures on veel see, et seal tegutsebki osakoormusega tugimeeskond. Nii toetatakse koolilapsi, lapsevanemaid ja samamoodi kooliõpetajaid. Tugimeeskonda kuuluvad koolipsühholoog, logopeed, eripedagoog, abiõpetajad, mänguterapeut, õppejuht ja sotsiaalpedagoog, kes vajadusel nõustab

perekondi ja õpetajaid. Tugimeeskonna siht on turvalise ja lastesõbralik keskkonna loomine ning et laste võimete ja vajadustega oleks arvestatud.

Praegu on majanduslikult ebakindel aeg ning hindade ja maksude tõusudega seoses inimeste toimetulek ei parane. Gaia Koolis ollakse kindlal seisukohal, et **ainult õppemaksu pärast ei peaks laps sellest koolist eemale jääma**. Juhul, kui Gaia Koolis on ühest perekonnast kaks last, siis on mõlemal 20% õppemaksusoodustus. Pere kolmandal lapsel on 50% soodustust ja neljandal lapsel on Gaia Koolis käimine juba tasuta. Samuti on leibkonna raske majandusliku olukorra ajal võimalik väiksema õppemaksu taotlemine.

Nii süvaintervjuus kui ka küsitluses leidis kinnitus, et **Gaia Kool reageeris kriisidele kiiresti** ja tagasivaatavalt võib öelda, et õigesti. Kooli poolt läbi viidud küsitluses ilmnes, et oli õige otsus kooli lahti hoida, kui koroonaviiruse ajal kindlat sulgemiskäsku riigi poolt ei tulnud. Kriisidega seoses tuli juurde oskusi ootamatusetega toime tulemiseks ja Gaia Kool on igati tulevikku vaatav ja muudatustele avatud. Kriisiolukordadele kiiresti reageerimisele aitab kaasa see, et tegemist on väikese organisatsiooniga ja ei tule tegeleda paljude erinevate formaalsustega, nagu keskmistes- või suurtes organisatsioonides.

Võrdluses eelmise aastaga inflatsioon käesoleval 2023-ndal aastal vähenes, kuid maksutõusud võivad seda uuesti kasvatada. Töötuse vähenemist paraku lähiaastateks ei ennustata aga ei ole näha ka märgatavat töötuse kasvu. Seoses aktsiisimäärade ja käibemaksu tõusuga suurenevad energiahinnad. Toimub väikene majanduskasv kuid palgakasv aeglustub ja seoses maksude ja hindade tõusudega inimeste toimetulek paremaks ei lähe. Kriiside aeg veel läbi ei saa ja samuti jätkuvad kestvad kriisid - julgeoleku- ning rändekriis. Gaia Kooli jaoks on oluline säilitada valmisolek kiiresti reageerimisele. Suureks ohuks on ka majanduslangus.

Võimalikeks kriisideks tulevikus aitaksid ette valmistada erinevad **finantsilised varud**, tulevikku kindlustavad mõistlikud rahapaigutused või projektirahade kaasamine hariduslikeks eesmärkideks. Samuti võiks uurida veel projektirahade kaasamise võimaluste suurendamist.

Jätkusuutlikule majandamisele aitavad kaasa kooli korraldatavad erinevad huvitavad kogukonnale suunatud koolitused, millest võtab osa rohkem inimesi, kui ainult koolis käivate laste vanemad. Kooli poolt on oluline poliitilise ja majandusliku olukorra pidev jälgimine, et kriisideks valmis olla. Tähtis on jätkuvalt tihe suhtlus lapsevanematega, et nad kõigest teadlikud oleksid ja jätkuv koostöö kohaliku omavalitsusega.

Statsionaarõppe klassid on valdavalt maksimaalselt täis ja nii ei ole otsest vajadust õpilasi juurde leida. Aga kindlasti on võimalik kodus õppijatel Gaia Kooli tulla, hetkel on koduõppes olijaid umbes poole vähem kui statsionaarõppes. Tuleviku seisukohalt on oluline koduõppe edasi arendamine. Haridusliku mitmekesisuse seisukohalt oleks hea, kui Eestisse veel mõne koduõppekeskuse lisandumine. Väikese koolina on Gaia Kooli suur eelis see, et erinevates olukordades, sealhulgas kriisiolukordades on võimalik kiiresti reageerida ja nii võimalik valmis olla kriiside pikaajaliseks jätkumiseks. Praeguses olukorras peab kool olema valmis uuendustest kinni haarama ja neid ära kasutama. Gaia Kool on seda teinud ja hästi hakkama saanud. Vaatamata hinnatõusudele on lapsevanemad lojaalsed ja peavad oluliseks, et lapsed oma õpinguid just Gaia Koolis jätkavad.

KOKKUVÕTE

Lõputöö peamiseks eesmärgiks oli uurida kuidas erakool vahemikus 2020-2023 toime on tulnud ja selgitada välja võimalusi jätkusuutlikuks toimimiseks. Vaadeldavaks organisatsiooniks selles lõputöös oli Tallinnas asuv erakool Gaia Kool. Veel uuriti põhjuseid, miks lapsevanemad erakooli kasuks otsustavad, seda isegi vaatamata muutunud majanduskeskkonnale ja kriisidele. Selle vaate saamiseks viidi läbi küsitlus Gaia Kooli lapsevanematega. Koolipoolse hinnangu saamiseks anutud oludele tehti süvaintervjuu kooli nõukogu esimehega. Nimetatud eesmärkide saavutamiseks otsiti vastuseid kahele peamisele küsimusele, mis käesoleva lõputöö alguses esitatud olid. Tuginedes tehtud analüüsidele saavutas autor eesmärgi, mis töö alguses püstitatud oli.

Toimimiseks Gaia Koolis kriiside ajal tuli kiiresti reageerida ja sellega saadi hakkama. Kriisidele reageerimine ei ole ainult haridusasutuse töötajate poolne tegevus, sellele reageerisid ka õpilased ja nad tegid seda väga erinevalt. Rohkemad lapsevanemad on jõudnud järeldusele, et hariduse saamisel on tänapäeval väga erinevaid variante ja mis sobib ühele, ei pruugi teisele üldse sobida. Julgetakse rohkem proovida väiksemat ja nõ alternatiivsemat kooli või hoopis koduõpet. Väiksemate koolide eelis kriiside puhul on see, et on võimalik kiiremini reageerida.

Küsitlusele vastanutest üle poolte olid kõrgharidusega. Keskmise sissetulek iga leibkonna liikme kohta pärast maksude maha arvamist väga suur ei olnud. Sellegipoolest otsustati laps või lapsed erakooli panna. Kuid õppemaksusuurus on kooli valikul ikkagi oluline aspekt.

Jätkusuutliku majandamise juures on oluline punkt see, et 1/3 kooli eelarvest tuleb erakoolil ise leida. Selleks on Gaia Koolil väga erineva võimalused, näiteks koolituste korraldamine, arendusprojektid, erinevad kontserdid, ruumide rent, sponsorite leidmine ja õppemaksud. Kindlasti ei ole see selline ettevõtte, millega soovitakse rikkaks saada, eesmärk on toimimine, mitte kasumi teenimine. Tegemist on sotsiaalse ettevõttega, sellega tegeletakse missioonitundest aga kindlasti saab arukalt majandades kõik väga hästi tehtud. Ja sellest, et kõik on hästi tehtud, kõneleb kindlasti see, kui Gaia Koolis käivate laste vanemad kooli teistele soovivad. Selle kooli puhul toimibki suurepäraselt just suust suhu turundus, lapsevanemad kuulevad kooli kohta teistelt tuttavatelt lapsevanematelt. Ja loomulikult saab nii olulisel teemal rohkem usaldada inimesi, keda juba teatakse ning mitte lihtsalt reklaami.

Küsitluse vastused olid sisukad ja inimesed võtsid aega, et oma mõtteid ja tundeid kirja panna ning vastajaid oli 38. Sellise vastajate arvuga väga kaugeleulatuvaid järeldusi teha ei saa. Vastajaid oli aga piisavalt, et sai uurimusega edasi minna ning küsitluse vastused andsid pildi vastanud Gaia Kooli lapsevanemate arvamustest, jagatud mõtted ja seisukohad olid igati sisukad. Kogu lõputöö protsess, eriti küsitlus ja intervjuu, oli autori jaoks väga põnev ettevõtmine, mille käigus sai juurde huvitavaid teadmisi ja kinnitust sellele, et üha rohkemad lapsevanemad soovivad ise rohkem oma lapse haridusega tegeleda ja samuti koolitöös osaleda. Lõputöö autor tänab Gaia Kooli ja lapsevanemaid hea koostöö eest. Autor arvab ka, et muutunud majanduse- ja julgeoleku tingimustes võiks jätkata sarnaste erakoolide toimetuleku uurimist.

SUMMARY

The aim of this research was to enquire how private schools have been functioning during crises, between 2020-2023. It was done on the example of Gaia School, a private school in Tallinn. Another aim was to gain knowledge about the reasons why parents decide in the favour of a private school, even despite the changed economic environment and the crisis. To get this view a survey was conducted with the parents of Gaia School. To receive an assessment from the school an interview was conducted with the chairman of the school council. In order to achieve the mentioned goals, the answers to the two questions that were asked in the beginning of this thesis were sought. Based on the analyses made, the author achieved the goal that was set in the beginning on the thesis.

Managing during crisis in Gaia School it was necessary to react quickly and that has been done nicely. Responding to the crisis is not only an activity on the side of the staff in an educational institution, but students also react and depending on the student, the reaction can be in very different. More parents have come to conclusion that today there are different ways to get an education, and what suits one person may not suit another at all. But more people dare to try a smaller and alternative schools and home schooling as well. In events of crisis, smaller schools have an advantage to respond more quickly.

More than half of the people who answered the survey questions had higher education. Respondents with higher income per household member were in the minority, so the amount of tuition fees is definitely an important aspect when it comes to choosing a school.

When it comes to sustainable management, 1/3 of the private school's budget has to be found by the private school itself. Gaia School has many different possibilities for this, such as organizing different trainings, development projects, various concerts, renting the school premises, finding sponsors and also tuition fees. It is definitely not that kind of business that people got into because they wish to get rich or to make profit. It is a social enterprise that people get engaged in because of a sense of mission, but surely everything can be done very well with intelligent management. And the fact that everything is indeed done well is definitely evidenced by the fact that the parents of children in Gaia School recommend the school to others. And in the case of this school, word-of-mouth marketing works perfectly, parents hear

about the school from another parent they know. Of course, on such an important topic, people trust others, who they already know and not just anonymous advertisements.

The answers to the survey were eloquent and people took the time to write down their thoughts and feelings, and there were 38 respondents. With such a number of respondents, very far-reaching conclusions cannot be made. However, there were enough respondents to proceed with the research, and the answers to the survey gave a picture of the opinions of the parents of Gaia School. The entire process of this research, and certainly the survey and the interview, was very interesting for the author, during which she gained much more interesting knowledge and also confirmed that more and more parents want to be more involved in their child's or children's education and also to participate in the schoolwork. The author of the thesis thanks Gaia School and the parents for their warm cooperation. The author also thinks that in the time of changed economy and security conditions, the study of how similar private schools can cope could be continued.

KASUTATUD ALLIKATE LOETELU

- Aasmäe, H. (2008). Kriiside olemusest, korduvusest ja mõjust. <https://diplomaatia.ee/kriiside-olemusest-korduvusest-ja-mojudest/> (18.03.2023)
- Alas, R. (2005). Strateegiline juhtimine. Kirjastus Külim“
- Cambridge Dictionary (2023). Crisis. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/crisis> (06.03.2023)
- Ciotti, M., Ciccocci, M., Terrinoni, A., Jiang, W.-C., Wang, C.-B. & Barnardini, S. (2020). The COVID-19 pandemic. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10408363.2020.1783198> (09.05.2023)
- City University of Seattle (2023). Quantitative Research Methods. <https://library.cityu.edu/researchguides/researchmethods/quantitative> (18.07.2023)
- EAS (2014). VKE määratlemine. [https://www.eas.ee/wp-content/uploads/2015/12/VKE_definitsiooni_selgitus - EK mruss 651-2014 alusel - 2015.pdf](https://www.eas.ee/wp-content/uploads/2015/12/VKE_definitsiooni_selgitus_-_EK_mruss_651-2014_alusel_-_2015.pdf) (09.03.2023)
- Econation for People and Planet (2023). Sustainable economy. <https://econation.one/sustainable-economy/#:~:text=In%20theory%20the%20economy%20exists,are%20managed%20fairly%20and%20sustainably.> (18.03.2023)
- Eesti Pank (2023). Prognoos: majandus on visa taastuma. <https://www.eestipank.ee/press/prognoos-majandus-visa-taastuma-26092023> (10.10.2023)
- Eesti Statistika. (2023). <https://www.stat.ee/et/uudised> (12.09.2023)
- Euroopa Keskpank (2023). Venemaa algatatud sõda Ukrainas. https://www.ecb.europa.eu/home/search/russia_ukraine_war/html/index.et.html (10.05.2023)
- Euroopa Komisjon (2020). Küsimused ja vastused: Euroopa tervisealiidu loomine: Euroopa parem valmisolek kriisiks ja tõhusam reageerimine. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/qanda_20_2042 (01.04.2023)
- Euroopa Komisjon (2023). 2023. aasta kevadine majandusprognoos: majanduse väljavaated on paremad. https://estonia.representation.ec.europa.eu/uudised/2023-aasta-kevadine-majandusprognoos-majanduse-valjavaated-paremad-2023-05-15_et (12.09.2023)
- Euroopa Kutseõppe Arenduskeskus (2017). Inimesed, masinad, robotid ja oskused. https://www.cedefop.europa.eu/files/9121_et.pdf (20.11.2023)
- Euroopa Parlament. (2023). resolutsiooni ettepanek. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/B-9-2023-0402_ET.html (10.10.2023)

- Eesti Vabariigi Põhiseadus (1992). Paragrahv 37. <https://pohiseadus.ee/sisu/3508> (Kommenteeritud väljaanne, 05.02.2023)
- Euroopa Ülemkogu (2023). Energiahinnad ja energiavarustuskindlus. <https://www.consilium.europa.eu/et/policies/energy-prices-and-security-of-supply/> (12.09.2023)
- E-äriregister (2023). Gaia Hariduse Selts. https://ariregister.rik.ee/est/company/80368599/Gaia-Hariduse-Selts?search_id=b6002a0&pos=4 (13.03.2023)
- Fisher, M., J. & Marshall, A., P., (2006). Understanding descriptive statistics. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1036731408001732> (09.05.2023)
- Fiskaalpoliitika osakond, riigikassa osakond, KOV finantsjuhtimise osakond, Kaarna, R. (2023) Fiskaalriskid Eestis. <https://fin.ee/fiskaalriskid-eestis> (12.09.2023)
- Gaia Education (2023). About. <https://www.gaiamedia.org/about> (31.03.2023)
- Gaia Kool (2023). <http://gaiakool.ee> (13.03.2023)
- Haridus ja teadus. (2021). <https://www.eesti.ee/et/haridus-ja-teadus/ueldharidus/koolikohustus> (23.01.2023)
- Haridusportaal (2022). Põhiharidus. <https://haridusportaal.edu.ee/artiklid/pohiharidus> (31.01.2023)
- Hartati, L., Widiyanti, M., Desfritina, Syafarudin, D. & Safkaur, O. (2020). The Effects of Economic Crisis on Business Finance. <https://pdfs.semanticscholar.org/867e/27fefca8c6f8374d9799a9c6cf06cd68a8d1.pdf> (10.05.2023)
- Kallak, G. (2016). Strateegiline analüüs osäühingus Muraka farm. https://dspace.emu.ee/xmlui/bitstream/handle/10492/2904/Gerty_Kallak_BA2016.pdf?sequence=3 (09.05.2023)
- Kerem, K. & Randveer, M. (2004). Mikro- ja makroökoonoomika põhikursus. Kirjastus „Külim“.
- Kersna, L. (2018). Erakoolide õppemaksud – loodav lisaväärtus ja pakutavad soodustused koolijuhtide arvamuse põhjal. https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/60898/kersna_liina_ma.pdf?sequence=1&isAllowed=y (05.02.2023)
- Kesonen, A. (2020). Distantsope – pidur või võimalus? <https://opleht.ee/2020/05/distantsope-pidur-voi-voimalus/> (06.03.2023)
- Koppel, E. (2012). Gaia Haridus – kellele ja milleks? <https://www.bioneer.ee/gaia-haridus---kellele-ja-milleks> (31.03.2023)

- Künnapuu, K. (2019). Miks koduõpe? <https://koduope990152138.wordpress.com> (14.02.2023)
- Künnapuu, K. (2022). Koduõpe Eestis. <https://kynnapuu.com/2022/02/03/koduope-eestis/> (31.01.2023)
- Loov Eesti (2023). Mittetulundusühing (MTÜ). <https://www.looveesti.ee/alusta-ettevotlusega/ettevotlusvormid/mittetulundusuhing-mtu/> (29.04.2023)
- Lõbu, R.-T. (2023). Ruumide sisekliima andmete esmane analüüs Meiepilve andmete põhjal. <https://digikogu.taltech.ee/et/Item/523501df-01ce-4eb1-b803-25bfcd43223f> (18.07.2023)
- Mayers, G. C. & Holusha, J. (2021). Managing Crisis: A Positive Approach. https://books.google.ee/books?hl=en&lr=&id=EyBWDwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PT13&dq=positive+side+of+crisis&ots=MT5-U1L-bu&sig=WurIAV7fX75uEd6t67BQIHGKjTw&redir_esc=y#v=onepage&q=positive%20side%20of%20crisis&f=false (09.05.2023)
- Mikroettevõte (2023). Mikroettevõte vs väikeettevõte. <https://mikroettevote.ee/mikroettevote-vs-vaikeettevote/> (09.03.2023)
- Miller Rogers, M. (2013). The 3 types of crises, 5 ways to prevent them. <https://aubiacommunications.com/the-3-types-of-crises-5-ways-to-prevent-them/> (18.03.2023)
- MTÜ Eesti Koduõppe keskus (2022). Korduma kippuvad küsimused. <https://www.koduope.ee/KKK/> (07.02.2023)
- Perera, R., (2017). The Pestle Analysis. https://books.google.ee/books?hl=en&lr=&id=ZWpLDwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA2&dq=pest+analysis&ots=Dv7YwS2wHy&sig=2t9PXykO8RRzLhvtofSOSRtC9rg&redir_esc=y#v=onepage&q=pest%20analysis&f=false (20.11.2023)
- Port Economics (2021). Blockage of the Suez Canal. <https://porteconomicsmanagement.org/pemp/contents/part6/port-resilience/suez-canal-blockage-2021/> (10.10.2023)
- Rahandusministeerium (2023). Rahandusministeeriumi suvine majandusprognoos. <https://www.fin.ee/riigi-rahandus-ja-maksud/fiskaalpoliitika-ja-majandus/rahandusministeeriumi-majandusprognoos> (12.09.2023)
- Riigi Teataja (2019). Erakooliseadus. <https://www.riigiteataja.ee/akt/119032019085> (13.02.2023)
- Riigi Teataja (2020). Eriolukorra väljakuulutamise Eesti Vabariigi haldusterritooriumil. <https://www.riigiteataja.ee/akt/324042020007> (06.03.2023)
- Rootalu, K. (2014). Kirjeldav statistika. <https://samm.ut.ee/kirjeldav-statistika> (08.03.2023)

Ross, P. (2021). Tehnoloogia ja koroonapandeemia. <https://taltech.ee/uudised/peeter-ross-tehnoloogia-ja-koroonapandeemia> (20.11.2023)

Serbak, K. & Valk, A. (2016). Võrdne ligipääs kvaliteetsele haridusele ja tõhus hariduskorraldus. Koolivõrk ja erakoolide rahastamine. https://www.hm.ee/sites/default/files/documents/2022-10/haridusmin_koolivork.pdf (19.07.2023)

Sotsiaalsete Ettevõtete Võrgustik (2023). Sotsiaalne ettevõtlus. <https://sev.ee/kasulikku/sotsiaalne-ettevotlus/> (09.05.2023)

Sõjast Ukrainas lihtsas keeles (2022). <https://kriis.ee/julgeolekuolukord-euroopas/sojast-ukrainas-lihtsas-keeles> (07.03.2023)

University of Phoenix (2022). How to Conduct a SWOT Analysis. <https://www.phoenix.edu/blog/what-is-swot-analysis.html> (09.05.2023)

Uverskaja E. & Papp, Ü.-E. (2012). Organisatsiooni väliskeskond. https://www.tlu.ee/opmat/in/Organisatsiooni%20alusuuring/4_organisatsiooni_vliskeskond.html (09.05.2023)

Vabariigi Valitsus (2021). 11. märtsist kehtivad üle Eesti ranged piirangud. <https://valitsus.ee/uudised/11-martsist-kehtivad-ule-estti-ranged-piirangud> (06.03.2023)

Välisministeerium uuendas reisihoiatust Iisraeli kohta (2023). <https://kriis.ee/reisimine-riigipiiri-uletamine/reisimine-eestist-valismaale/eestist-valismaale-reisimine-iisrael> (10.10.2023)

LISAD

Lisa 1. Küsitlus

Küsitlus oli suunatud Gaia Kooli lapsevanematele.

Küsitlus.

Tere, armsad lapsevanemad! Mina olen TalTechi Kuressaare kolledži üliõpilane ja seoses erakooli teemalise lõputööga viin läbi küsitluse Gaia Kooli lapsevanemate seas. Nii ma palungi teil leida mõned minutid ja vastata järgnevatele küsimustele. Küsitlus võtab tõesti vähe aega ja on täiesti anonüümne.

Suur-suur aitäh teiepoolse panuse eest!

Liina Pähk

Kui vana te olete?

- 18-25
- 25-30
- 31-35
- 35-40
- 40-45
- 45-...

Kas teie laps käib Gaia Koolis?

- Jah
- Ei

Kus te elate?

- Tallinnas
- Valgemaal ja saate käia Karula Rahvuspargi koduõppekeskuses
- Harjumaal, Kose vallas ja saate käia Harmi Mõisa koduõppekeskuses
- Saaremaal ja saate käia Kaarma endise koolimaja koduõppekeskuses
- Kusagil mujal Eestis

- Välismaal

Kas te käite tööl?

- Ei, olen lapsehoolduspuhkusel
- Jah, tööpäev möödub töökohas
- Jah, kaugtööd tehes
- Olen ettevõtja
- Ei, praegu ei tööta
- Õpin

Millistel põhjustel te Gaia kooli kasuks otsustasite? (Valige kõik sobivad variandid)

- Asukoht
- Väikesed klassid
- Kogukonnakool
- Huvipõhine õpe
- Kujundav hindamine
- Individuaalne lähenemine
- Matkad, uurimisretked
- Õuesõpe
- Projektinädalad
- Koduõppe võimalus
- Tuttav laps juba käis selles koolis
- Huviring

Kui valisite huviringi, siis milline/millised?

Kui on veel mõni põhjus, miks just Gaia Kooli kasuks otsustasite, siis milline?

Kuidas te algselt selle kooli kohta teada saite?

- Sotsiaalmeediast
- Avastasite siis, kui erinevate koolivõimaluste kohta uurisite
- Tuttavatelt
- Muu allikas

Kui vastasite "muu allikas", siis milline?

Kui kaua teie laps Gaia koolis käinud on?

- Esimesest klassist peale
- Alates koolivahetusest, sest kolisite Harjumaale/Tallinna
- Alates koolivahetusest, sest eelnev kooli ei sobinud
- Alates koolivahetusest, sest soovisite koduõppele jääda
- Alates koolivahetusest, sest kolisite välismaale ja soovisite koduõppele jääda

Kui teil on Gaia Koolis rohkem kui üks laps?

- Jah
- Ei

Kuidas te koolivalikuga rahul olete?

	1	2	3	4	5	
Ei ole üldse rahul						Väga rahul

Millisel määral on kriisid teie lapse või laste õpitulemusi mõjutanud?

	1	2	3	4	5	
Paremuse poole						Halvemuse poole

Kuidas kriisid teie lapse/laste õpitulemusi mõjutanud on?

Milline on teie enda kõrgeim haridustase?

- Põhiharidus

- Keskkharidus
- Kutsekeskkharidus
- Bakalaureus
- Magister
- Doktor

Milline on teie keskmine sissetulek iga leibkonna liikme kohta ühes kalendrikuus peale maksude maha arvutamist?

- <300€
- 300€-600€
- 600€-900€
- 900€-1200€
- 1200€-1500€
- 1500€-1800€
- 1800€-2100€
- 2100€<...
- Ei soovi vastata

Mitu leibkonnaliiget teil on?

- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7-....

Kui suur on teie leibkonna ülalpeetavate laste arv?

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5-...

Mida te tulevikku vaatavalt sissetuleku kohta arvate?

- Sissetulek tõuseb
- Sissetulek jääb samaks
- Sissetulek langeb
- Ei oska öelda

Kas on plaan laps/lapsed kooli lõpuni Gaia Kooli jätta?

- Jah
- Ei ole kindel
- Ei, plaanis on teises koolis jätkata

Mida te praeguste kriiside tingimustes ja hinnatõusude valguses erakoolis jätkamise kohta arvate?

- Tunnete end kindlalt ja olete hinnatõusudeks valmis
- Tunnetate toimetulekule reaalsed ohtu
- Olete äraootaval seisukohal

Milliseid kriise te lähitulevikus prognoosite?

- Hinnatõusud
- Haigused
- Ohud Eesti iseseisvusele
- Kliimamuutused
- Vaimse tervise halvenemine tulenevalt kriisidest
- Sundränne Euroopas
- Ei näe ohtusid

Kas soovite veel midagi täiendavat Gaia Kooli kohta lisada?

Lisa 2. Süvaintervjuu

Süvaintervjuu viidi läbi 2. märtsil 2023 ja veebivahendusel. Intervjueeriti Gaia Kooli nõukogu esimeest. Intervjuu kestvuseks oli umbes 50 minutit.

- Kas teie poole on varasemalt ka mõne uuringuga seoses pöördutud? Kas uuringu käigus saite ise ka midagi kasulikku teada?
- Kuidas Gaia Kool Eestis alguse sai? Kas teie kodulehel välja toodud Gaiaeducation oli põhiline eeskuju või oli ka teisi? Kes need olid?
- Kuidas jõudsite arusaamisele, et on aeg on küps Eestis selline kool teha?
- Kas aastatega on kooli tulijate arv suurenenud? Just esimesse klassi? Kas 1-9 klassides on vabu kohti või on mõni klass juba täiesti täis?
- Kas hinnatõusude tuules on ära minejaid, sest lihtsalt ei saa seda endale lubada?
- Kui koolis õpib juba üks laps ja teine veel juurde tuleb, siis rakendub mõlemale 20% soodustus. Kolmandale lapsele on soodustus 50%. Kas see on ainult kolmandale lapsele või kõigile kolmele? Kas on veel mingeid soodustuse variante?
- On rohkem statsionaarõppes või koduõppel olijad? Kas on koduõppel olijaid, kes on kusagil välismaal? Kui palju neid on?
- Gaia koolil on 3 koduõppekeskust: Harjumaal, Valgamaal ja Saaremaal. Kui palju nendes koduõppekeskustes käijaid on? Millistes klassides? Miks need koduõppekeskused just nendesse kohtadesse tekkisid? Kas koduõppekeskused on jätkusuutlikud? Kas neid võiks Eestis veel olla?
- Kas on võimalus, et äkki liigub Gaia kooli veel kusagile mujale Eestis täiskohaga statsionaarõppe vormis?

- 2020 kevadel tuli Koroonaviirus ja kõik koolid läksid mõneks ajaks kinni. Sellega seoses hakkasid paljud kindlasti koolidele teistmoodi mõtlema. Kas ja mida Koroonaviiruse tulek Gaia Kooli jaoks muutis?
- Kas praegusel kriiside ajastul seoses Koroonaga, sõja ja hinnatõusudega on rohkem Gaia Kooli tulijad, sest koduõppe võimalus on midagi kindalt, millele loota saab, et lapse haridus ootamatutes tingimustes kuidagi ripakile ei jääks?
- Gaia Kooli kodulehelt saab teada, et toimub Gaia Gümnaasiumi ettevalmistamine. Millal see valmis saab? Kas Gaia Gümnaasium saab olema nii statsionaarõppe- kui ka koduõppe võimalusega?
- Kas Eestis on veel mõni erakool, mida Gaia Kooliga sarnaseks peate?
- Kas Eestis on veel ruumi erinevatele, alternatiivsetele erakoolidele?
- Kas sellist koolitüüpi on võimalik pikemas perspektiivis jätkusuutlikult majandada?
- Kuidas toimub rahastus? Kui palju tuleb riigilt ja linnalt?

Lisa 3. Lihtlitsents

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks¹

Mina, Liina Pähk

1. Annan Tallinna Tehnikaülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Erakooli jätkusuutliku toimise võimalustest kriiside tingimustes 2020-2023 Gaia Kooli näitel“ , mille juhendaja on Paavo Kuuseok, MBA,

1.1 reprodutseerimiseks lõputöö säilitamise ja elektroonse avaldamise eesmärgil, sh Tallinna Tehnikaülikooli raamatukogu digikogusse lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2 üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tallinna Tehnikaülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas Tallinna Tehnikaülikooli raamatukogu digikogu kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. Olen teadlik, et käesoleva lihtlitsentsi punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest ning muudest õigusaktidest tulenevaid õigusi.

04.12.2023

¹ Lihtlitsents ei kehti juurdepääsupiirangu kehtivuse ajal vastavalt üliõpilase taotlusele lõputööle juurdepääsupiirangu kehtestamiseks, mis on allkirjastatud teaduskonna dekaani poolt, välja arvatud ülikooli õigus lõputööd reprodutseerida üksnes säilitamise eesmärgil. Kui lõputöö on loonud kaks või enam isikut oma ühise loomingulise tegevusega ning lõputöö kaas- või ühisautor(id) ei ole andnud lõputööd kaitsvale üliõpilasele kindlaksmääratud tähtajaks nõusolekut lõputöö reprodutseerimiseks ja avalikustamiseks vastavalt lihtlitsentsi punktidele 1.1. ja 1.2, siis lihtlitsents nimetatud tähtaja jooksul ei kehti.